

The Project Gutenberg eBook of Ranskalaisia kansansatuja ja tarinoita, by George Sand

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ranskalaisia kansansatuja ja tarinoita

Author: George Sand

Release date: July 26, 2011 [EBook #36863]

Most recently updated: January 7, 2021

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RANSKALAISIA KANSANSATUJA JA TARINOITA

Produced by Tapio Riikonen

RANSKALAISIA KANSANSATUJA JA TARINOITA

Kirj.

George Sand

Suomennos alkukielestä.

Nikolainkaupungissa, Waasan Painoyhtiön kustantama ja kirjapaino, 1885.

SISÄLLYS:

Aarne-valkeat

Metsän hävittäjä

Neitoset

Loihto- eli ukon-kivet

Pesu-ämmät eli yölliset pesijät

Iso-eläin

Kivi-miehet

Ep-Nell'in tonttu

Suden-johtaja

Le lupeaux
Kala-lammikon munkki
Lupinit
Juokseva haltiatar
Vanhojen aikojen muistoja

AARNE-VALKEAT.

Ne ovat turmiollisia, itsepäisiä henkiä. Niin pian kuin huomaavat matkustajan, ympäröivät ne hänen, kiusaavat ja härsyttävät häntä. Sitte ne pakenevat ja vetäytyvät erämetsiin; ja niin hänen kokonaan eksytettyään, katoavat.

Maurice Sand.

Virvatulet eli liekkiöt, joiksi aarne-valkeat myöskin kutsutaan, ovat sinertäviä ilman-ilmioita, joita jokainen on joskus yöllä nähnyt liehuvan liikkumattomien lätäköiden tyynellä pinnalla. Sanotaan näiden ilman-merkkien olevan itsessään liikkumattomia, mutta vähinkin tuulenpuuska saattaa ne leimuamaan, ja silloin näyttävät ne muuttavan paikkaa, mikä joko huvittaa tahi peljättää näkijän mielikuvitusta sen mukaan, kuin hän on taipuvainen synkkämielisyyteen tahi iloiseen runollisuuteen.

Rahvas eli yhteinen kansa luulee niitä kiirastulesa [Kiirastuli on se välitila, johon katoollisen uskon mukaan luullaan kuolleitten sielujen ensiksi joutuvan ja josta jälkeen jääneiden rukouksien ja sielumessujen uskotaan voivan heitä vielä pelastaa.] oleviksi sieluiksi, jotka anovat ihmisten esirukouksia, taikka pahoiksi hengiksi, jotka kavalasti houkuttelevat heitä hurjasti juoksemaan tuhansiin mutkiin ja viimein vievät heidät jonkun lammikon tahi virran pohjaan. Samoin kuin peikot, niin nämäkin kuuluvat nauravan sitä heleämmästi, jota varmemmin ne näkevät saavansa saaliinsa auttamattomaan perikatoon.

Mielipiteet ovat sangen erilaiset näiden liekkiöiden parempien tahi pahempien aikeiden ja luonteiden suhteen. Niitä on semmoisiakin olemassa, jotka vaan siihen tyytyvät, että saattavat ihmiset eksyksiin ja jotka tarkoituksensa perille päästäkseen, mielihyvällä pukeutuvat eri haahmoihin.

Oli kerta lammaspaimen — niin kerrotaan — joka oli niin osannut saavuttaa niiden suosion, että ne sekä menivät että tulivat hänen käskystänsä. Näiden suojeluksessa menestyi hänelle kaikki hyvin. Hänen lammasmaunsa viihtyi ja mitä häneen itseen tuli, ei hän koskaan sairastanut, vaan nukkui levollisesti ja söi halukkaasti niin suvella kuin talvellakin. Mutta yht'äkkiä rupesi hän laihtumaan, kävi kalpeaksi ja surumieliseksi. Kun häneltä kysyttiin syytä tähän, kertoi hän seuraavan:

Muuanna yönä hänen maata pantuansa lammastarhan vieressä olevaan majaansa, herätti hänet kirkas valo ja hänen asuntonsa katolta kuuluva kova kolkutus.

— Mikä nyt on hätänä? kysyi hän, varsin oudoksuen, ett'eivät koirat olleet häntä varoittaneet.

Mutta ennenkuin hän oli ehtinyt nousta, sillä hän tuntui uupuneelta ja oli ikäänkuin tukehtumaisillaan, näki hän edessään naisen, joka oli niin pieni, niin pieni, ja niin hoikka ja niin vanha, jotta hän hämmästyti, sillä ei yksikään elävä nainen voinut olla sellainen. Tällä ei ollut muuta vaatetusta kuin pitkät, valkoiset hiuksensa, jotka kokonaan peittivät haamun, niin ett'ei muuta näkynyt kuin pienet, ryppyiset kasvonsa ja vähäiset kuihtuneet jalkansa.

— No, poikueni, virkkoi se, tule nyt minun kanssani, hetki on tullut.

— Mikä hetki? kysyi paimen vallan ällistyneenä.

— Naimisemme hetki, vastasi nainen; olethan luvannut ottaa minut vaimoksesi.

— Oho, sitä en luulisi, kosk'en edes teitä tunnekaan enkä milloinkaan ennen ole teitä nähnyt.

— Sinä valehtelet, paimen kulta! Sinä olet nähnyt minua minun loistavassa muodossani. Etkö tunne suo-liekkiöiden haltiaa? Ja etkö ole vannonut suorittaa ensimmäistä pyyntöäni, palkaksi siitä suuresta avusta, jonka olet minulta saanut?

— Sepä tosi, mummu kulta; minä en ole se mies, joka lupaustani rikkoisin; mutta tuon valan minä tein sillä ehdolla, ett'ei se sotisi kristin-uskoani ja sieluni parasta vastaan.

— No! kaikkea tässä pitää kuulla! Enhän minä tule niinkuin yölutka sinua viettelemään. Tulenhan minä säädyllisesti puettuna kauniisin, hopeaisiin hiuksiini ja koristettuna kuin morsian. Vihille minä vien sinut yölliseen kirkkoon eikä mikään ole elävän ihmisen sielulle niin terveellistä kuin avio minun kaltaiseni kauniin hengen kanssa. No, tuletkos? Ei minulla ole aikaa tässä turhaan haastella.

Ja hän aikoi viedä paimenta muassansa pois. Mutta vallan hämmästyneenä, väistyi tämä, sanoen:

— Eikä, hyvä rouva! se olisi liian suuri kunnia minun kaltaiselleni miesparalle, ja sitä paitse minä olen vannonut pyhälle Andre'lle, joka on minun suojelus-pyhimykseni, pysyä poikamiehenä koko elinaikani.

Pyhimyksen nimi ynnä paimenen kieltävä vastaus saattoi ämmän aivan vihan vimmaan. Hän rupesi hyppimään ja torumaan, rajuten kuin tuuliaispää. Siinä hiuksetkin joutuivat epäjärjestykseen, jotta hänen musta ja karvainen vartalonsa tuli näkyviin. Andre (tämä oli paimenen nimi) kauhistui nähdessään, että se oli vuohen ruumis, vaikka pää, kädet ja jalat olivat ikivanhan ämmän.

— Palaja helvettiin, ilkeä velho-akka! kiljasi hän; minä manaan ja kiroon sinua nimessä...

Hän aikoi tehdä ristinmerkin, vaan huomasi sen tarpeettomaksi, sillä niin pian kuin hän nosti kätensä, oli kummitus kadonnut, eikä siitä ollut muuta jäljellä kuin pieni sininen liekki, joka liehui lammastarhan takana.

— Hyvä vaan, virkkoi paimen, liehu sinä liekkiä niin paljon kuin tahdot, minä en välitä, vaan nauran valollesi ja kujeillesi.

Tämän jälkeen aikoi hän mennä maata, mutta katso! hänen koiransa, jotka siihen saakka olivat maanneet ikäänkuin lumottuina, rupesivat haukkuen ja irvistellen hyppimään hänen päällensä ikäänkuin häntä tappaakseen, niin että hän suutuksissaan otti rautapiikkisen sauvansa, ja pieksi sillä niitä niinkuin ne huonon vartioitsemisensa sekä hurjuutensa takia ansaitsivatkin.

Väristen ja vinkuen kyyristyivät koirat hänen jalkainsa eteen maata, ikäänkuin olisivat katuneet pahaa käytöstänsä, johon tuo paha kummitus oli heidät pakoittanut. Saatuansa ne masentumaan ja nöyrytymään, aikoi Andre jälleen nukkua, mutta silloin ryntäsivätkin koirat ulos ja syöksyivät ikäänkuin raatelevaiset pedot hänen karjalaumaansa. Hänen kaksi sataa lammastansa hyppäsi pelästyneinä ja hurmaantuneina yli tarhan aidan ja kiiti niittyjen poikki, juosten ikäänkuin hirviksi muuttuneina, ja koirat taas raivoissaan kuin sudet ajoivat niitä takaa, pureksien niiden jalkoja ja repien löyhyvää villaa, joka valkoisina hattaroina hasertui ja tarttui pensaisiin.

Tuskissaan ei paimen ehtinyt edes pukea liiviä yllensä eikä kenkiä jalkoihinsa, jotka kuumuuden tähden oli riisunut. Hän rupesi juoksemaan karjansa perään, kiroten koiriansa, jotka eivät häntä vähääkään totelleet, vaan karkasivat täyttä vauhtia, ulvoen kuin jänistä ajavat metsäkoirat, ja hämmästyneet lampaat pakenivat niiden edeltä.

Näin samosivat lampaat, koirat sekä paimen ympäri liekkiösuota eikä Andre-paran onnistunut saavuttaa karjaansa eikä saada koiriansa hillityiksi, jotka hän vihoissansa heti paikalla olisi tappanut, jos vaan olisi saanut käsiinsä.

Vihdoin, kun päivä jo alkoi koittaa, huomasi hän ihmekseen, että lampaat, joita hän ajoi takaa, olivatkin hyvin hoikkia ja pitkiä naisia, jotka lentelivät kuin tuuli ja näyttivät yhtä väsymättömältä kuin sekin.

Mitä koiriin tulee, niin ne olivat muuttuneet kahdeksi isoksi korpiksi, jotka vaakkuen lensivät oksasta oksaan.

Hän ymmärsi nyt olevansa noiduttu ja peräti väsyneenä ja murheellisena palasi hän lammastarhaansa, jossa hän ihmekseen huomasi karjansa levollisesti nukkuvan ja koirien niitä vartioitsevan; viimeainitut juoksivat vielä liehakoiden häntä vastaankin.

Paimen heittäytyi pitkäkseen vuoteellensa ja nukkui paikalla kuin kivi. Mutta tulevana aamuna, kun hän auringon nousten luki lampaansa, huomasi hän että yksi oli poissa.

Illalla eräs mies, jolla oli puunhakkuuta liekkiö-nevan ympäristöllä, aasinsa seljässä toi hänelle hukkuneen lampaan, nuhdellen häntä hänen huolimattomasta kaitsemisestansa ja varoittaen häntä vastedes yhtä sikeästi nukkumasta, jos mielisi säilyttää hyvää mainettansa ja isäntänsä luottamusta.

Paimen-raukalla oli paljon huolta tämän asian tähden, josta hän ei yhtään ymmärtänyt ja joka hänen pahaksi onnekseen seuraavana aamuna taas uudistui, ehkä toisella tavalla.

Tällä kertaa oli hän näkevinään vanhan uhkean hopeasarvisen vuohen, joka houkutteli lampaita ja jota ne seurasivat ikäänkuin kilit hyppien ympäri suurta nevaa. Hän näki koiransa paimeniksi muuttuneina ja itsensä pukiksi, jota nuo paimenet pakoittivat juoksemaan.

Samaten kuin edellisenäkin päivänä, hän nytkin auringon noustessa seisahtui ja huomasi taas nuo valkoset liekkiöt, jotka jo ennenkin olivat häntä vietteleet. Hän palasi kotiinsa ja tapasi kaikki lampaansa sekä koiransa levossa paikoillansa. Väsymyksestä nääntymäisillään vaipui hän uneen ja nousi myöhäseen, luki lampaansa ja näki, että taas oli yksi kadonnut.

Tällä kertaa hän oitis riensi lammelle, jossa yksi lammas juurikään oli hukkumaisillaan. Hän veti sen vedestä, mutta se oli liian myöhäistä eikä se enään kelvannut muuksi kuin nyljettäväksi.

Tuo ilkeä vastahakoisuus oli jo kestänyt kahdeksan vuorokautta. Kahdeksan elävää puuttui laumasta ja paimen — joko hän sitte nukkuessansa todellakin juoksi niinkuin unessa kävijä ainakin tahi ainoastaan kuumeen hourauksissa luuli noin rientelevänsä — tunsi itsensä niin hermottomaksi ja kipeäksi, että pelkäsi pian kuolevansa.

Muuan vanha, kaiketi viisas paimen, jolle hän vaivojansa kertoi, sanoi hänelle:

— Ei liene muuta neuvoa, veikkoseni, kuin ettäs nait tuon akan, taikka sinä menetät paikkasi. Minä olen kuullut tuosta hopeasarvi-vuohesta puhuttavan, kuinka se vaivasi erästä paimenta niin, että hän murheesta sairastui ja kuoli. Siitäpä syystä minä en koskaan ole pitänyt minkäänlaista yhteyttä noiden liekkiöiden kanssa, vaikka ne ehkä olisivat saattaneet minua hyödyttää ja vaikka minä kyllä olen nähnyt niiden tanssivan lammastarhani ulkopuolella kauniitten, nuorten naisten haamuissa.

— Ehkäpä taitaisitte neuvoa minulle jotain vaihtokeinoa, jonka avulla pääsisin tästä vapaaksi? kysyi Andre vallan alakuloisena.

— Minä olen kuullut kerrottavan, vastasi vanhus, että se, joka voisi saada tuon ilkeän vuohen parran ajetuksi, sen jälkeen voisi mielensä mukaan hallita sitä; mutta se kuuluu olevan sangen vaarallinen yritys, sillä jos yhden ainoankin karvan jätät ajamatta, niin vuohi saa voimansa takasin ja vääntää sinulta niskat poikki.

— Toden totta, tekisipä minun mieli tuota keinoa koittaa, vastasi Andre; sillä minulle on yhdentekevää, jos minä menettäisinkin henkeni, koska kuitenkin nytkin riudun riutumistani.

Seuraavana yönä näki taas paimen akan aarnio-valkean muodossa lähestyvän hänen majaansa ja hän huusi sille:

— Tuleppas tänne ihana impi, niin paikalla pidämme häät. Mimmoiset nuo häät olivatkaan, sitä ei koskaan ole saatu kuulla; mutta sydänyön aikana, kun akka oli vaipunut sikeään uneen, tarttui paimen lammas-rautoihinsa ja keritsi niin taitavasti morsiameltansa parran, jotta leuka jäi vallan paljaaksi, ja ihmekseen näki hän silloin, että se oli valkouen ja hieno kuin nuoren tytön leuka. Silloin hänen päähänsä juolahti se ajatus, että hän samoin voisi keritä koko vuohi-puolisonsa, niin ehkä se karvansa kanssa menettäisi rumuutensa ja ilkeytensä.

Koska se yhä nukkui tahi ainakin oli nukkuvinaan, niin ei mikään tuota keritsemistä estänyt. Mutta työnsä päätettyään huomasi hän kummastukseksen, että hän oli kerinnyt pihlajaisen sauvansa ja että hän makasi ihan yksin sen vieressä.

Peloissaan mitä tämä uusi tenhous taas merkitsisi, nousi hän vuoteelta ja ensimmäiseksi työkseen luki lampaansa. Niiden luku oli kaksi sataa, ikäänkuin ei yksikään niistä milloinkaan olisi hukkunut.

Hät' hätää poltti hän sitten kaikki vuohen karvat ja kiitti hyvää pyhimystänsä, joka ei enään tästä puoleen sallinut liekkiöiden häntä kiusata.

METSÄN HÄVITTÄJÄ.

Onneton se nainen, joka puita metsässä kootessaan tiellään tapaa puna-haarniska-miehen. Tämä, vaikka hän hävittää metsän puut, ei kuitenkaan salli ihmisten hyötyä hänen raivoamisestansa.

Maurice Sand.

Köyhä kansa on joskus erinomaisesti runollinen. Sitä todistaa tämäkin tarina, jossa se niin suloisella surumielisyydellä laskee leikkiä omasta köyhyydestään:

"Huhtikuussa kultarinta-kerttu ja hippikerttunen tapasivat toisensa metsässä ja rupesivat toisensa

voimista ja aikaan-tuloa kyselemään.

"— Onhan sitä nyt sentähden hiljaksen meneskelty, sanoi kultarinta-kerttu; minä olen viettänyt hyvää talvea.

"— Samoin minäkin, vastasi hippi-kerttunen; minä olen elänyt halkojen-hakkaajan luona ja minulla on ollut yltäkyllin lämmintä! Noilla ihmisillä — tiedätkös, veli kulta — on valkeita uuneissaan ja he polttavat niin suuria halkoja kuin minun sääreni!"

"— Todellako? kysyi kultarinta-kerttu kummastuen. Ja minä olen syönyt vatsani pakolleen maanviljelijän luona. Hänellä oli jyviä aitassaan, ja kosolta niitä olikin! kun laattialla seisoin, niin ne ulottuivat vatsaani saakka."

Talonpoikaisen kansan kummitus-näöt niinkuin myös sen muinais-sadut antavat usein aihetta taikaluuloihin ja kansan taruihin, jotka osoittavat, että sillä, vaikka se tavallisesti on selvempää havainto-voimaa vailla, on erinomaisen runollinen kyky kuvailemaan esineitä eläväksi olennoiksi ja heti käsittää niiden eriskummaisista puolia.

Mustiin pilviin laskeutuvan auringon tulenväriset heijastukset ovat synnyttäneet luulon valkea- eli puna-haarniska-miehestä. Sen luullaan asuvan niitty-lepässä, joka hakattaessa näyttää sisältä voi-punaselta, ja juoksevan puusta puuhun kaataen tai syyttäen niitä palamaan.

Hän se muka on, joka yöllä virittää noita hirmuisia tulipaloja, jotka hävittävät kokonaisia metsiä ja joidenka syyttämisestä ei milloinkaan saada selkoa ja useinkin luullaan pahan suopain ihmisten teoksi. — Sivumennessä ilmoitettakoon, että meteorein putoaminen on kylläinen selitys noihin tulipaloihin ja meidän-aikainen rahvas alkaa jo sitä ymmärtää.

Kun mennä vuonna eräs vaimo Berthenoux'issa istui ovensa edustalla sukkaa kutoen, näki hän äkkiä niin kirkkaan valon, että se kovin häikäisi hänen silmiään, ja kuuli semmoisen jyrinän, että luuli joutuvansa kuuroksi. Minuutin kuluessa oli hänen huoneensa jo ilmi-tulessa; ja niin oli hätää, että tuskin ennätti sylissään pelastaa nukkuvan lapsensa. Hän näki huoneensa palavan semmoisella vauhdilla, ett'ei sitä voinut muuksi uskoa kuin noidutuksi.

— Ei se tavallista tulta ollut, kertoi vaimo; minä näin kyllä jotain taivaasta putoavan, vaan se ei ollut tavallista ukkosen-valkeaa, sillä taivas oli ihan selkeä eikä rajua-ilmasta ollut enteitäkään.

Lukuisa joukko todistajia vakuutti tämän tapauksen todeksi, mutta ei kenenkään mieleen johtunut syyttää vaimo-parkaa perkeleelle antautumisesta tahi sypääksi Jumalan vihaan. Sata vuotta takaperin olisi asia toisin käynyt. Onneton vaimo olisi joutunut kirouksen alaiseksi ja jokaisen hyljättäväksi. Kaksi sataa vuotta sitte olisi varmaan tuon tapauksen tähden tuomittu elävänä poltettavaksi joko tuvan omistaja tahi mikä ohitsekulkeva tahansa, joka kohtauksen hetkenä olisi sattunut aivastelemaan.

Tuli-miestä kutsutaan myös *metsän-hävittäjäksi*. Hän ilmaantuu useammassa muodossa, ja toimittaa eri vehkeitään sen seudun mukaan, missä hän oleilee. Ei hän aina salamoitse eikä sytytä metsiä palamaan ja useammin häntä kuullaan kuin nähdään. Sumuisina öinä hän kahta kiivaammin iskee puihin ja metsänvartijat, jotka luulevat olevansa rohkeain metsän-varkaiden kanssa tekemisissä, rientävät häntä tavoittelemaan ja saavat joskus nähdä hänen mahdikkaan kirveensä mätkähtävän.

Mutta kas kummaa! Noissa isoissa puissa, joidenka kuultiin vinkuvan hänen iskuistansa ja joissa luultiin olevan syviä lovia, niissä ei havaittu pienintäkään uurrosta.

Metsän-hävittäjä eli *hakkaaja* eli *kolkuttaja* — kummituksella on kaikki nämä nimet — rupee väliin, kun hän johonkuhun metsään mielistyy, sen suojelushengeksi. Varokoon jokainen kajoomasta niihin puihin, joihin hän mieltymyksensä merkiksi on kirveellensä iskenyt.

Tunnettu asia on, että lahonneista puista väliin lähtee kimaltava valo, joka on ihan todellinen ja selvästi näkyvä, ja joka on antanut aihetta useampiin näkyhairauksiin. Olen kerta matkustaessani nähnyt tämmöistä mitä kauniimmasti loistavaa puuta ja talonpoika, joka minua saattoi, kertoi minulle seuraavan tarinan:

"Eräs pappi, joka ei mitään peljännyt, kulki usein ehtoosin metsän läpi palatessaan naapuripitäjästä, jossa hän tuon tuostakin kävi illallisella ja korttia lyömässä muutaman virkaveljensä kanssa.

"Joka kerta näki hän samalla paikkaa hohtavan valon, jota hän ei kuitenkaan sen likemmin tarkastanut, vaikka hänen hevosensa joka kerta poukahti ja hörhisteli korviensa, ikäänkuin se olisi nähnyt tai kuullut jotain eriskummallista.

"Eräänä ehtona kun valo näytti loistavan kirkkaammin ja hevosensakin oli tavallista levottomampi, päätti pappi ottaa selkoa asiasta ja aikoi ajaa metsään, josta valo näkyi; vaan hänen täytyi luopua

tuumastaan, päättäen päivällä käydä katsomassa, olisiko siellä joku huolimattomasti peitetty sysihauta, joka voisi sytyttää metsää palamaan.

"Toisena päivänä hän siis aamulla meni asiaa tutkistelemaan, mutta neljännes-peninkulman piirissä ei hän löytänyt ainoatakaan sytytettyä eikä sammutettuakaan sysihautaa, ei ainoatakaan mökkiä eikä missään tulen jälkiä tahi valon aihetta. Hän jätti etsimisensä sikseen asiasta enempää ajattelematta.

"Mutta viikkoa myöhemmin sydän-yön aikana samaa tietä kulkiessaan näki hän suuren loistavan tulikehän tiellä välkkyvän; hänen hevosensa hyppäsi pystyyn eikä millään muotoa mennyt eteenpäin.

"Pappi astui alas hevosen selästä ja taluttaen sitä suitsista meni hän uskaliaasti tulikehän keskelle, mutta tuli ei häntä polttanut eikä hän edes tuntenut siitä mitään lämpöäkään lähtevän.

"Tuo seikka kummastutti häntä niin suuresti, että hän, kehän keskelle saavuttuansa, ei voinut pidättää nauruansa, vaan huusi:

"— No, onpa tämä, hitto vieköön, ensimmäinen kerta eläissäni, jolloin kylmää tulta näen!

"Papilla, joka ennen oli palvellut sotasaarnaajana, oli häijy tottumus sekoittaa kirouksia puheesensa, mitään pahaa sillä tarkoittamatta.

"Nämät kevytmieliset sanat olivat tuskin ehtineet lähteä hänen suustansa, ennenkuin hän kuuli äänen, joka pihisi ikäänkuin rasva pannussa, ja kuului tulevan maan alta. Ääni puhui:

"— Jos mielit kuumaa valkeaa, niin sitä kyllä sinulle annetaan.

"Tuota kuullessaan tunsu pappi ruumistaan karmivan; kuitenkin ei hän menettänyt rohkeuttansa, vaan vastasi heti:

"— Suur' kiitosta, maan alla oleva veli-kulta, mutta minä en ole mitään vailla.

"Tuli lakkasi paikalla palamasta ja ääni kuului vetäytyvän syvemmälle maan sisään, mutisten:

"— Pelkuri pappi, pelkuri-pappi, mene maata! Mene maata, pelkuri-pappi!

"Tämä solvaus pisti entisen sotilas-papin vihoiksi.

"— Vai pelkuri-pappiko? Miks'et tule näkyviin, että saisin antaa sinulle hiukan selkään, sinä mokoma valkean-virittäjä, joka maan alla piiloittelet?

"Ja kepillensä hän piirsi ympärilleen suuren kehän samaan paikkaan, missä loistavan tuli-kehän oli nähnyt, ja yhä nauraen jatkoi hän:

"— Ähää! Näetkös nyt, ett'en huoli mennä tästä ulommaksi? Tämän kehän keskellä minä järkähtämättä sinua odotan, olletko piru tahi ihminen!

"Ja koska ei mitään näkynyt eikä kuulunut, rupesi hän huitomaan kepillään, lyöden ees-taas oikeaan ja vasempaan joka taholle ja joka sutkauksella kuuli hän kiljahduksia ja huutoja ikäänkuin tuo aika selkäsauna olisi sattunut kolmeenkymmeneen näkymättömään pahaan henkeen.

"Koska tämä leikki huvitti hänen ylvästelevää mieltänsä, hosui hän ympärillensä näin tuntikauden, yltyen yltymistään, kunnes huudot ja valitukset, jotka olivat käyneet yhä heikommiksi, muuttuivat hiljaisiksi huokauksiksi, ja nekin viimein vallan vaikenivat ja syvä hiljaisuus vallitsi.

"Silloin pappi, jota tämä työ oli hiestyttänyt, astui ulos kehästä ja meni hakemaan hevostansa, joka oli paennut vähän matkan päähän.

"Pyhittyään hi'en otsastaan ja noustuansa hevosen selkään, jatkoi hän jälleen matkaansa pappilaan eikä hän sittemmin koskaan nähnyt valkeaa metsässä.

"Mutta samana vuonna, päivää ennen pyhimysten juhlaa, kuuli hän sydän-yön aikana ovelle kolkutettavan. Hän huusi lukkaria, joka toimitti palvelijan virkaa hänen luonansa ja sanoi hänelle:

"— Tuolla on joku ovea kolkuttamassa. Meneppäs katsomaan mikä siellä on!

"Lukkari meni avaamaan ja palasi sanoen:

"— Toden totta, herra pastori, te olette nähnyt unta, sillä oven takana ei ollut ketään.

"Pappi meni horroksiin uudestaan, mutta kuullessaan toisen kerran kolkutettavan, heräsi hän taas ja meni vieläkin palvelijaansa huutamaan, mutta tämä vaan kääntyi vuoteellansa vannoen että pappi oli

erehtynyt. Hän puolestansa ei ollut mitään kuullut.

"Pappi palasi vuoteellensa, mutta nyt koputettiin jälleen.

"— Jean, huusi hän, oletko tullut kuuroksi, vai onko minun korvissani vikaa?

"— Jospa se ei vaan olisi teidän päässä, herra pastori, vastasi Jean; minä en kuule muuta kuin kirkontornin kellon, joka panee 'tik tak' ja tarhapöllön, joka tornissa huutaa 'uhuh, uhuh!'

"Pappi alkoi uskoa, että tämä kai oli varoitus Jumalalta, jotta hän tietäisi valmistaa itseänsä kuolemaan.

"Mutta koska hän oli sitä lajia miehiä, jotka tahtovat päästä joka asian perille, niin hän tarkemmin tätä seikkaa tutkiaksensa pisti valkean lyhtyynsä ja meni itse alas ovea avaamaan.

"— Hyvää yötä, herra pastori, tervehti häntä ääni, jonka hän hyvin tunsu, vaikka hän ei ketään ihmistä nähnyt.

"— Hyvää yötä, Cadet isäntä, vastasi pappi hämmästyttä.

"Ja hän sulki taas oven, ihmetellen itsekseen tätä tapausta, sillä noin vuotta takaperin oli hän saattanut Cadet isäntää hautaan.

"Hän alkoi nousta ylös portaita palatakseen huoneesensa, kun taas kolkutettiin.

"— Kas sitä, sanoi pappi, vainaja parka unhotti anoa minulta esirukouksia; niitä ei sovi häneltä kieltää.

"Ja hän avasi jälleen oven kysyen:

"— Tekö isäntä siellä vielä olette?

"— Ei, herra pastori vastasi nais-ääni; minä tulen toivottamaan teille hyvää yötä.

"— Teille samaten, Guite muori, vastasi pappi ja sulki ovensa.

"Guite muori näetten oli noin kuusi kuukautta tätä ennen kunniallisesti viety hautaan.

"Vieläkin lyötiin ovelle ja tällä kertaa pappi kuuli nuoren, hienon äänen häntä puhuttelevan:

"— Minä se olen, Jeanne Bonnine'n pikku-lapsi, jonka Te viime suvena kastoitte ja siunasitte hautaan samana päivänä. Minä olen tullut toivottomaan teille hyvää yötä, herra pastori.

"— Tosiaankin te niin pitkältä sitä minulle toivotatte, että se kestää aamuun saakka. Jos tahdotte osoittaa minulle kohteliaisuutta, niin eikö se kävisi laatuun, että kaikki tulisitte yhtä haavaa? Silloin nämä menot pikemmin päättyisivät."

Heti näkikin kirkkoherra ovensa edessä selvästi toista kymmentä ihmistä, jotka hän vuoden kuluessa oli haudannut, miehiä ja vaimoja, vanhoja ja nuoria: Chaudy isä, joka oli kuollut pellolla viljaa leikatessaan ja jolla vielä oli sirppi kädessä; — Jeanne Bonnin, joka oli kuollut lapsivuoteeseen ja yhä piti pikku-lastaan käsivarrellansa; ja myös kaikki muut, niinkuin esimerkiksi vanha Guitekin, joka oli kuollut säikähdyksestä, kun *puna-haarniska-mies* eräänä ehtoona uhaten ja nuhdellen oli häntä lähestynyt, siitä syystä muka, että muori metsässä oli kokoillut lahonneita halkoja esiliinaansa.

"— No hyvä, rakkaat seurakuntalaiset, minä olen iloissani nähdä teidät jalkeilla, sanoi uskalias kirkkoherra; oletteko te kaikki paratiisissa, rakkaat sielut?

"— Me olemme juur'ikään sinne lähtemäisillämme, herra pastori, vastasi Jeanne; me olimme kiirastulessa, jossa me saimme kärsiä piinaa syntiemme tähden ja meillä oli vartiana eräs paha-henki, joka kaiket yöt hyppelyytti meitä puitten alla; mutta Chassin'in metsässä te pieksitte meitä niin kelpo lailla, että velkakirjamme tuli sillä maksetuksi. Voi, kuinka kovaa te löittekkin, herra pastori; Jumala teitä palkitkoon sen hyvän tähden, minkä teitte meidän sieluillemme!

"— No hyvä, lapseni, vastasi pappi. Onnellista matkaa ja rukoilkaa minun puolestani!

"Hän meni maata eikä ollut koskaan ennen niin hyvin nukkunut," sanoi kertoilija päättäen tarinansa.

NEITOSET.

Näimme yhden, näimme kaksi,
Suukutonta, silmitöntä.
Näimme kolme, jopa neljä,
Oisin mielelläin ne piessyt.
Viisi, kuusi vielä näimme
Lentelevän, hyppelevän,
Niiden jäljessä seitsemäs,
Vaan ei tullut kahdeksas.

Vanha laulu, Maurice Sand'in keräimiä.

Berry-nimisen maakunnan *neitoset* näyttävät olevan Normmandie'n impien sukua, jotka "Normandie'n ihmeiden" kertoilija kuvaa jättiläis-olennoiksi. Ne ovat liikkumattomia ja niiden ulkomuoto on niin epäselvä, ett'ei niissä voi erottaa jäseniä eikä kasvoja. Kun niitä lähestyy, pakenevat ne, hyppien vallankin ketterästi epätasaisilla harppauksilla.

Näitä *neitosia* eli *valkoisia tyttöjä* löytyy joka maakunnassa. Minä en usko niiden olevan gallilaista sukuperää, vaan pikemmin ranskalaista syntyä keski-ajalta saakka. Olkoon tämä asia kuinka tahansa, tahdon minä tässä kertoa erään mitä täydellisimmän niitä koskevan tarinan, jonka olen sattunut saamaan.

Viime vuosisadalla eräs aatelismies Berry'ssa nimeltä Jean de la Selle, asui Villemort'in metsässä sijaitsevassa linnassaan. Maisema, joka oli kolkkoa ja raivaamatonta, näytti hauskemmalta! metsänrinteessä, missä kuiva, tasainen ja tammipuuta kasvava maa aleni niittyjä kohti, joidenka yli tulvaili joukko nykyaikaan huonossa kunnossa olevia pieniä kala-lammikoita.

Siihen aikaan, josta me puhumme, olivat M. de la Selle'n niityt aivan veden vallassa, koska hänellä ei ollut varoja parantaa tosin kyllä avaroita, mutta muuten kehoja ja vähän tuottavia maitaan.

Kuitenkin eli hän tyytyväisenä, hän kun oli vaatimaton, iloinen ja siivo luonteeltaan. Naapurit halusivat hänen seuraansa hänen iloisen mielensä, hyvän ymmärryksensä ja metsästys-intonsa tähden. Ympäristön ynnä hänen maallaan asuvat talonpojat pitivät häntä erinomaisen hyvän laatusena sekä tunnollisena miehenä ja sanoivat, että hän antaisi vaikka ryöstää paidan yltänsä ja hevosen altansa, ennenkuin tekisi äyrinkään vääryyden yhdelle ainoalle naapureistansa.

No niin! Eräänä ehtona tapahtui, että M. de la Selle, joka oli käynyt Berthenoux'n markkinoilla myymässä härkä-paria, palasi pitkin metsän-rinnettä älykkään ja ymmärtäväisen lampuotinsa, pitkä-Luneau'n, seurassa tuoden laihan, harmaan tammansa selässä kuusi sataa livre'ä suurissa hopearahoissa, joissa oli Ludvikki XIV:nen muotokuva. Nämät rahat olivat myytyjen härkien hinta.

Niinkuin oikea maalainen ainakin oli M. de la Selle syönyt päivällistä lehtipuitten varjossa ja kosk'ei hän mielellänsä juonut yksin, oli hän haastanut Pitkä-Luneau'n istumaan viereensä ja kehottanut hänen maistamaan isäntänsä maalla kasvanutta viiniä. Antaaksensa hyvän esimerkin ja saadaksensa Luneau'takin juomaan oli hän itse ahkeraan maistellut.

Mutta viini ja lämmin sekä matkan vaivat ja vielä päälliseksi kimon tasainen juoksu olivat M. de la Selle'ä nukuttaneet, niin että hän kotiin saapuessansa tiesi tuskin mitään matkastansa, kuinka kauvan se oli kestänyt ja mitä tietä hän oli kulkenut. Luneau'n asiana oli saattaa häntä ja hyvin oli hän tehtävänsä suorittanutkin, sillä he pääsivät terveinä ja loukkaantumattomina matkansa perille; eikä heidän hevosissansakaan ollut hikipisaraa.

Päissänsä M. de la Selle ei ensinkään ollut. Hänen ijässänsä ei kukaan vielä ollut nähnyt häntä juomisesta tunnottomana. Riisuttuansa saappaat jaloistaan, käski hän renkinsä viedä matkalaukun hänen huoneesensa; sitte hän aivan järkevästi keskusteli Pitkä-Luneau'n kanssa ja hyvää yötä sanottuaan kävi hän hoipertelematta vuoteesensa.

Mutta seuraavana päivänä, kun hän avasi matkalaukkunsa, ottaaksensa sieltä rahat, ei hän löytänyt muuta kuin joukon suuria piikivi-liuskoja, ja turhaan etsittyänsä, täytyi hänen väkisinkin uskoa että rahansa olivat varastetut.

Pitkä-Luneau, jonka hän käsketti luoksensa, häneltä neuvoa kysyäkseen, vannoi *pyhän öljyn ja kasteen kautta*, että oli nähnyt rahat tarkoin luettuna matkalaukussa, jonka hän oli sitonut tamman selkään. Valallaan hän myös vahvisti, ett'ei hän ollut isännästänsä jäänyt viittä askelta, niinkauvan kun he kulkivat valtatietä. Mutta hän tunnusti myös, että hän, heidän metsään saavuttuansa oli huomannut

olevansa hiukan kuuro ja että hän kenties oli nukkunut hevosensa selässä noin neljännes-tunnin. Herätessään näki hän silloin olevansa ihan lähellä "Neitosten ojantoa" ja siitä hetkestä hän ei ollut enää nukkunut eikä myös tavannut ainoatakaan ihmistä.

— No niin, joku varas on meitä pilkkanansa pitänyt. Se on enemmän minun syyntä kuin sinun, Luneau-parka, ja viisainta lienee, ett'emme enää asiasta puhukaan. Vahinko on ainoastaan minun, koska sinulla ei ollut mitään osaa eläinten myymisessä. Ja vaikka tämä asia hiukan pahoittaa mieltäni, niin en minä kuitenkaan ota sitä huolehtiakseni. Ehkäpä minä jonkun neuvon keksin, vaikka tosin olen tämän kautta joutunut pieneen pulaan. Sainhan siitä sen opetuksen, ett'en enää toiste hevosen selässä nuku.

Luneau koki turhaan saattaa muutamia lähellä asuvia, köyhiä salametsästäjiä epäluulon alaisiksi.

— Ei suinkaan, vastasi tämä hyvä herra; minä en tahdo syyttää ketään. Kaikki tämän seudun asukkaat ovat rehellisiä ihmisiä. Älkäämme enää siitä puhuko. Minä olen saanut minkä ansaitsin.

— Mutta kenties te olette suutuksissa minulle, hyvä herra?

— Siitäkö ettäs nukuit? En, ystäväni; jos minä olisin uskonut matkalaukun sinun haltuusi, niin olen varma siitä, että olisit pysynyt valveilla. Minä en syytä muita kuin itseäni enkä tosiaankaan ai'o ruveta suurella surulla itseäni rankaisemaan. Siinä on kyllä, että olen rahani kadottanut, enkä huoli vielä sen lisäksi menettää hyvää ruokahalua ja iloista mieltäni.

— Jos minuun luottaisitte, niin antaisitte kuitenkin tutkia "Neitosten ojannon."

— Neitosten ojanto on kahdeksanneksen pituinen ruohoittunut kaivanto; eikä olisi mikään helppo työ räpäpiä siellä olevaa mutaa, ja mitäpä sieltä vihdoinkin löydettäisiinkään. Eihän varas toki niin hullu ollut, että sinne olisi saaliinsa kylvänyt!

— Sanokaa mitä tahdotte, hyvä isäntä, mutta ehkä tämä varas ei olekaan niin luotu, kuin te otaksutte!

— Oho, ukkoseni! Vai sinäkin luulet noita neitosia pahoiksi hengiksi, jotka huviksensa tekevät ihmisille kepposia?

— Siitä minä en tiedä mitään, mutta sen minä tiedän, että eräänä aamuna siellä isäni kanssa ollessani, me niin selvästi näimme ne, kuin minä nyt näen teidät; ja kun me pelästyneinä palasimme kotiin, ei meillä ollut lakkeja päässämme eikä kenkiä jaloissamme ja puukotkin taskuistamme olivat poissa. Ne ovat häijyjä; ne näyttävät aina pakenevan, mutta ihmiseen koskematta ne vievät häneltä kaikki mitä ikänä tahtovat ja pitävät sen omanansa; ainakaan ei ole milloinkaan niiltä saatu mitään takaisin. Jos minä olisin teidän sijassanne, niin minä ojittaisin koko sen suon kuivaksi. Teidän niityllenne siitä olisi hyötyä ja silloin *neitose*t muuttaisivat täältä pois; sillä tietäähän joka viisas ihminen, ett'eivät ne viihdy kuivassa paikassa ja että ne siirtyvät yhdestä suosta ja lammikosta toiseen, sitä myöten kuin sumu, josta ne elävät, vähenee.

— Epäilemättäkin suon ojittaminen olisi suureksi hyödyksi niitylleni. Mutta huolimatta siitä, että tämä työ vetäisi ainakin yhtä paljon rahaa, kuin minä kadotin, tuntuisi minulle sitä paitsi kovin vastenmieliseltä ruveta *neitosia* karkottamaan. Enhän minä niin varmaan tiedä, onko niitä olemassa, kosk'en milloinkaan ole niitä nähnyt, niinkuin en muitakaan sen laatuksia aaveita; mutta minun isäni uskoi niitä hiukan ja iso-äitini oli tykkönään vakuutettu niiden olemisesta. Kun niistä puhuttiin, oli isä-vainajallani tapana sanoa: "Antakaa *neitosten* olla rauhassa, ne eivät koskaan ole tehneet pahaa minulle eikä kenelle muullekaan"; ja iso-äitini sanoi: "Älkää suinkaan kiusatko tahi hätyyttäkö *neitosia*; niiden suojelus tuottaa onnea perheelle ja niiden läsnä-olo hyötyä maalle."

— Eivät ne ainakaan ole varjelleet teitä varkailta! vastasi Pitkä-Luneau päätänsä pudistaen.

Noin kymmenen vuotta tämän tapauksen perästä palasi M. de la Selle taas Berthenoux'n markkinoilta. Hänellä oli mukanaan yhtä suuri raha summa kuin se, joka silloin niin eriskummaisella tavalla häneltä katosi, ja ratsasti nytkin samalla harmaalla tammalla joka, vaikka se jo oli sangen vanha, kuitenkin juoksi kompastelematta.

Tällä kertaa matkusti hän yksinänsä, kun Pitkä-Luneau oli kuollut muutama kuukausi tätä ennen; eikä hän nyt nukkunut hevosen selässä, sillä hän oli peräti heittänyt pois tuon pahan tavan.

Saavuttuansa metsän-laitaan likelle "Neitosten ojantoa", joka sijaitsee erään pensaita, vanhoja puita ja pitkää ruohoa kasvavan vieremän alla, kävi hän murheelliseksi muistaessaan kaivattua lampuotiparkaansa, vaikka vainajan Jacques-niminen poika, joka oli yhtä pitkä ja hoikka sekä yhtä sukkela ja älykäs kuin isänsäkin, koki tehdä parastansa täyttääksensä hänen sijaansa.

Mutta vanhain ystävien sijaa ei niin helposti täytetä ja M. de la Selle oli tullut vanhaksi. Hän vaipui

surullisiin ajatuksiin, mutta hänen hyvä omatuntonsa karkoitti ne pian ja hän rupesi viheltämään erästä metsästys-laulua lohduttaen itseään sillä, että hän elämässä ja kuolemassa tyytyisi Jumalan tahtoon.

Ehdittyään lähes keskelle suota, näki hän ihmekseen valkoisen haamun, jonka hän siihen saakka oli pitänyt tuommoisena sumu-patsaana, jommoisia nähdään liikkumattomilla vesillä; se muutti paikkaa, sitte se rupesi hyppimään ja kiepsahti pois haihtuen puitten oksien väliin. Toinen jäykempi haamu tuli esiin kahilistosta, seuraten ensimmäistä ja venyen kuin liehuva lieve; sitte tuli kolmas, neljäs ja vieläpä viideskin; ja sitä myöten kuin ne kulkivat M. de la Selle'n ohitse, muuttuivat ne hänen silmänsä edessä tavattoman pitkiksi olennoiksi, jotka olivat vaatetut pitkiin hameisiin. Ne olivat vaaleita ja niiden valvokkaat hiukset väliin häilyivät ilmassa ja väliin laahasivat maata, jotta hänen mieleensä johtui, että nuo nyt mahtoivat olla noita kummituksia, joista hän lapsuudessansa oli kuullut kerrottavan. Ja unhottaen miten iso-äitinsä oli häntä varoittanut, ett'ei hän olisi niitä näkevinänsä, jos joskus maailmassa ne tapaisi, rupesi hän, kohtelias kun oli, niitä tervehtimään. Hän tervehti niitä jokaista ja kun seitsemäs tuli, joka oli pisin ja muita selvempi, ei hän voinut olla puhumatta, vaan sanoi:

— Nöyrin palvelijanne, ihana impi!

Nämä sanat olivat tuskin lausutut, ennenkuin tuo pitkä impi jo istui hänen takanansa hevosen selässä, kiertäen kylmiä käsivarsiansa hänen ympärillensä. Säikähtyneenä rupesi vanha tamma juoksemaan täyttä laukkaa, vieden M. de la Sellen suon poikki.

Ehkä sängen hämmästyneenä ei hän kuitenkaan tyrmistynyt.

— Toden totta, ajatteli hän, minä en koskaan ole tehnyt kenellekään mitään pahaa; siis ei mikään henkikään voi minua vahingoittaa.

Hän koki auttaa hevostansa ja pakoittaa sitä irtautumaan lietteestä, jossa se sapikoitsi, sillä välin kun pitkä impi näytti koettavan saada sitä mutaan painetuksi.

M. de la Selle'llä oli pistuolit muassa ja hän aikoi jo ruveta niitä laukomaan; mutta samassa muisti hän, että hän olikin ylenluonnollisen olennon kanssa tekemisissä ja paitse sitä johtui hänen mieleensä, että hänen vanhempansa olivat varoittaneet häntä loukkaamasta "veden-neitosia"; sentähden hän vaan leppeästi sanoi sille:

— Tosiaankin, te ihana impi, olisitte velvollinen antamaan minun rauhassa kulkea tietäni, kosk'en minäkään milloinkaan ole teitä häirinnyt ja vaikka minä teitä tervehdin, niin se tapahtui kohteliaisuudesta, eikä pilkasta. Jos te olette esi-rukouksia eli sielu-messuja vailla, niin ilmoittakaa minulle tahtonne ja niin totta kuin olen kunniallinen aatelismies, te olette niitä saava.

Silloin M. de la Selle kuuli ylhäältä oudon äänen sanovan:

— Toimita luettavaksi kolme messua Pitkä-Luneau'n sielun pelastukseksi ja mene rauhaan!

Samassa tuokiassa katosi kummitus, tamma totteli jälleen ohjaksia ja ilman muita esteitä saapui M. de la Selle kotiinsa.

Hän luuli silloin nähneensä nä'yn; mutta käski kuitenkin lukea kolme sielu-messua. Avatessaan matkalaukkunsa löysi hän sieltä suureksi kummastukseksen, paitse markkinoilla saatuja rahojaan, ne kuusi sataa livreä hopearahoissa, joissa oli kuningas-vainajan muotokuva ja jotka hän kymmenen vuotta takaperin oli kadottanut!

Tosin hoettiin, että Pitkä-Luneau kuolinvuoteellansa oli katunut ja velvoittanut poikaansa viemään varastetut rahat takaisin niiden omistajalle, vaan että tämä oli pyytänyt *neitosia* sitä tekemään.

Mutta M. de la Selle ei ensinkään kärsinyt, että vainajan rehellisyyttä epäiltiin; ja jos hänen kuullen liian rohkeasti näistä asioista puhuttiin, niin hänen oli tapana sanoa:

— Ei ihminen voi kaikkea selittää. Ehkä onkin helpompi elää nuhteettomana kuin uskottomana.

LOIHTO- ELI UKON-KIVET.

Oli noin sydän-yön aika kun satuimme kivien ohitse kulkemaan, kertoi Germain. Yht'äkkiä ne rupesivat silmin meitä katsomaan. Emme koskaan päivän aikana olleet tuota huomanneet, vaikka senkin seitsemän kertaa olimme siitä kulkeneet. Säikähdyksestä me tulimme kipeiksi

ja tautimme kesti neljättä kuukautta elon-ajan jälkeen.

Maurice Sand.

Loir-laakson kalkin-sekaisten tasankojen keskellä juoksee jyrkkä maan-halkeama, jossa siellä täällä on muhkeita harmaa-kivimöhkäleitä. Lienevätkö nämä niitä, joita sopisi *eksyneiksi kiviksi* kutsua sentähden, että ne satunnaisesti ilmestyvät näissä seuduissa, joihin ne ainoastaan alkumatkojen vedenpaisumisen kautta ovat voineet tulla? Vai ovatko ne päinvastoin muodostuneet sillä paikalla, jossa niitä nyt löydetään koottuna? Niiden muoto näkyy kumoovan viimeainittua arvelua, sillä ne ovat melkein kaikki pyöreät ainakin yhdeltä puolelta ja ovat vesien vierittämien, summattoman suurien ukon-kivien näköiset.

Nyt siellä ei kuitenkaan ole muita vesiä kuin kauniita pikkupuroja, joita kivi-möhkäleet ahdistavat ja vääntävät tuhansiin mutkiin. Nämä hymyilevät ja rienteleväiset aallottaret lorisevat, väliin vai'eten ja väliin puhuen hiljaisella äänellä salaisia lauseita, kielellä, jota ei kukaan ymmärrä. Muualla vesi kohisee eli pauhaa. Täällä se puhuu niin hiljaksen, että ainoastansa metsänhaltijan tarkka korva voi sitä kuulla, komeroissa, joissa purojen kaitaiset suonet kokoontuvat, vallitsee myös joskus hiljaisuus; vaan kun nuo pienet holvet ovat täytetyt, niin ylellinen vesi koskena virtaellen muutamilla kiireillä sanoilla sivumennen ilmoittaa, en tiedä mitä salaisuutta, jota tuulen puhaltamat kukkasat ja ruohonkorret näkyvät ymmärtävän ja johon ne vastaten nyykäyttävät päätänsä tervehdykseksi.

Etäämpänä nämä purot katoavat läjissä olevien kivi-möhkäleitten alle ja "siellä syvyydessä solisee laine, jota ei kukaan näe".

Näillä kosteilla kallioilla kasvaa tälle seudulle muuten ihan outoja kasveja. *Menyanthes*, tuo pieni, valkoinen, hammaslaitainen ja lomitettu hyacinthi, jonka lehdet ovat apilan näköisiä; digitalis purpuraa, joka on mustan ja valkoisen kirjava ikäänkuin harmaa-kivet, joilla se rehoittaa; *rosea solis*; ihanoita saxifrageja ja moninaista pieni-lehtistä muurattia, joka harmaakivillä suikerrehtaen muodostelee kauniita lehditys-kuvauksia, joita voisi luulla salaiseksi merkkikirjoitukseksi.

Tämän paikan ympärillä kasvaa jaloja puita, pitkiä ja hoikkia saksan tammia sekä jättiläis-kastanjapuita. Tuommoisessa mäkisessä metsässä, jossa on siellä täällä yksinäisiä kallioita, samanlaisia kuin Fontainebleau'n metsässä, minä eräänä vuotena näin niin rehevän kasvullisuuden ja niin synkeän siimeksen, ett'ei aurinko keskipäivälläkään voinut kirkkaana tunkea lehdistön läpitse, vaan paistoi kuun tapaisella, viheriäiselle vivahtavalla valolla puitten rungoille ja sammalliselle maalle.

Ranskassa ei ole sitä seutua, jossa ei tämmöiset isot kivet suuresti vaikuttaisi rahvaan mielikuvitukseen, ja koska niistä kerrotaan moniaita tarinoita, niin, oppineitten epäilyksistä huolimatta, voipi varmaan päättää, että muinaiset Gallialaiset ovat käyttäneet tänkaltaisia paikkoja jumalanpalveluksiinsa.

Onpa nimiäkin, joita ei aika ole voinut hävittää ja jotka niin selvään osoittavat alkuperäänsä, ett'ei sitä tarvitse epäilläkään. Brenne'ssä löytyy yhdessä seudussa *druidién* nimi hyvin säilytettynä. Muualla puhutaan *durdeista*; Crevant'issa *dorderin'eistä*. Näin kutsutaan näetsen joukko tämmöisiä, tavattoman suuria, ympyriäisiä, harmaita kiviä, joita on keilamaisen kummun huipulle läjäilty. Ylimmäinen osa, jota pienemmät kivet kannattavat, on sienen näköinen. Mahdollista voi olla, että luonto itse on niitä näin kokoellut, mutta vaikka niin olisikin, niin ei tämä kuitenkaan estäisi otaksumasta, että niitä on käytetty uhrikiviksi. Muistuttaapa niiden nimikin (*dorderin*) druidein alttareita.

Vähän etäämpänä on *parelles* eli *patrelles* -nimisiä kiviä. Niitä löytyy veden vallassa olevien, autioitten solakoiden partailla. Ne ovat yhdenmuotoisia ja yhdenkokoisia kivi-läjiä, jotka ikäänkuin kaksi tornia seisovat lavean, luonnon muodostaman penkereen partaalla, penkerettä peittää pikku-kivikerros. Tässä olen löytänyt raudan-kuonaa, joka suuresti on minua arveluttanut siitä syystä, että tämä paikka on kaukana kaikista ihmis-asunnoista eikä kukaan ole koskaan voinut asettua tähän veden tulvaamaan louhikkoon asumaan. Vaan miten on ilmautunut vasaran takeita tähän erämaahan, jossa ei edes kulje karjalaumoja? Tietysti tässä on ollut suuri kiuas, kenties uhripaikka.

Minä olen maininnut tätä paikkaa siitä syystä, että se on melkein peräti tuntematon. Berry'n kertomukset puhuvat siitä vaan sivumennen, arvelen sitä kelttiläiseksi muistopatsaaksi, kuitenkin se kivennäis-tiedollisessa, historiallisessa ja kasvi-opillisessa suhteessa on varsinkin tärkeä-arvoinen.

Muutama vuosi takaperin nähtiin vielä puolen peninkulman matkassa siitä "haltijain luola", jonka läheisen kentän omistaja määräsi tukittavaksi, luultavasti sillä tapaa varjellaksensa itseään noiden haltijain pahasta vaikutuksesta.. Näkyi selvästi, että tämä rotko oli hakattu kallioon ihmis-asunnoksi, jossa oli kaksi suojaa, joita eroitti jonkuntapainen väliseinä. Talonpojat luulivat siellä olevaa ympyriäistä paterota uuniksi, jossa nämä erokkaat muka olivat leipiänsä kypsytäneet. Kuitenkaan tämä erakkomaja ei liene ollut kristittyjen ihmisten asuintopajana. Sillä siinä tapauksessa jumalisuutta harrastavat

ihmiset epäilemättä olisivat omineet tämän paikan, toimittaaksensa sinne pyhiinvaelluksia ja ainakin ne olisivat sinne pystyttäneet jonkun ristin-kuvan. Vaan tämä ei tullut kysymykseenkään; se oli kirottu seutu, jota jokainen karttoi, eikä orjantappurapensasten läpitse käynyt yhtään polkua. Talonpojat kertovat, että täällä muinoin asuneet haltijat olivat olleet villi-naisia, jotka valkoisille naaras-susille olivat syöttäneet lapsia.

Minkä vuoksi gallialaisten naispappien muinaisaikainen maine on muutamissa seuduissa kammottu ja toisissa siunattu? Tietty on, että ennen Roomalaisten valloittamista, jopa sen jälkeenkään, on löytynyt moniaita erinkaltaisia uskontoja, joista toinen perättäin on ahdistanut toisen. Sen voipi varmaan päättää että missä näin nais-pappeja pidetään suojelevaisina henkinä, siellä on myös uskonto ollut jalompi; vaan jossa niitä pidetään ainoastaan raatelevaisina petoina, siellä uskonto tietysti on ollut julmempaa lajia.

Les-martes-nimisiä haltijoita on sekä mies- että naispuolia. Lähellä Saint-Benoit de Sault'ia olevilla kallioilla joista Pontefeuille-niminen virta koskena syöksee, saapi molempia lajia nähdä, ja ne ovat yhtä kauheita, kumpaseen sukupuoleen ne sitte kuulunnevatkin. Mieshaltijoilla on vieläkin toimena pystytellä läheisillä kummuilla siellä täällä makaavia druidi-kiviä. Naishaltijat juoksevat kantapäähän liehuvin hiuksin ja maahan riippuvin vatsoin ajaen niitä työmiehiä takaa, jotka ovat kieltäneet auttamasta niitä niiden salaperäisissä melskeissä. Ne pieksevät ja räähkäävät heitä, kunnes saavat heidät keskipäivällä jättämään kyntämisensä sikseen.

Erästä sängen ihanaa, kummallisten kallioitten keskellä olevaa vedenputousta kutsutaan "Haltijattarein pesäksi." Kun vesi on matalalla, voipi nähdä niiden keittiöön kuuluvia kivi-astioita. Niiden miehet pystyttävät pöydän, s.o. druidikiven perustukselle. Itse ne tyhmämäisiä ja kummallisia kuin ovat, kokevat sytyttää valkeaa koskeen saattaakseen kivipataansa kiehumaan. Vihoissansa huonosti menestyneestä yrityksestään, huutavat ja kiroilevat ne niin, että metsä kaikuu ja kalliot kajahtelevat. Eikö tämä tarina liene syntynyt jostakusta muinoin hävinneestä uskonnosta, joka turhaan on yrittänyt päästä uuteen eloon.

Fromental-nimisellä tasangolla ei ole mitään jällellä noista kuvauksellisista taruista. Ainoastaan siinä osassa, jonka kallioissa on sekä kalkki- että harmaa-kiveä, muutamit yksinäiset kivi-möhkäleht peloittavat myöhistyneitä kulkijoita. Nämä kivet näyttävät elävän ja irvistelevät enemmän tai vähemmän uhkaavaisesti sen mukaan kun ohitse kulkevaisten uteliaat silmäilykset suuremmassa tahi vähemmässä määrässä niitä suututtavat. Sanotaan, että ne mielellään puhuisivat, jos taitaisivat, ja että hyvin oppineet iso-tietäjät voivat pakottaa niitä "hyvää ehtoota" sanomaan. Mutta ne ovat niin itsepäisiä ja typerä-järkisiä, ett'ei niitä koskaan ole voitu saada sen enempiä oppimaan. Joskus saattaa kulkea ohitse näkemättä niitä, ja silloin sanotaan, etteivät ne enään olekaan paikoillansa. Ne ovat muka menneet jaloittelemaan ja silloinpa joutuisasti on pakeneminen siltä tieltä, jota niiden tulee palata päästäkseen tavalliselle paikallensa. Sitä ei ole kerrottu, käyvätkö ne juomassa jostakusta läheisyydessä olevasta virrasta, samoin kuin Bretagne'n kivet. Se ainakin on varma, että ne ovat sekä häijyt että tyhmät, sillä väliin ne eksyvät olo-paikastaan ja samat ihmiset, jotka ehtoolla ovat nähneet niiden kuivalla kankaalla kumossa makaavan, ovat seuraavana päivänä samaan aikaan nähneet niiden seisovan pystyssä jollakulla kylvö-vainiolla, jossa ne tekevät suurta vahinkoa ja vallattomasti särkevät aidat. Paras on olla sitä pellon omistajalle ilmoittamatta, sillä se olisi mahdoton asia saada näitä tavattomia kiviä paikoiltaan, vaikka panisi kymmeniä paria härkiä niitä kiskomaan ja paitse sitä, niiden voisi pian pöllähtää päähän musertaa hänet kuoliaaksi. Muutoin niiden onkin pakko palata entiselle paikalleen; jos eivät muistamattomuudessaan heti sinne osaa, niin ne saavat kyllä kovan rangaistuksen: niiden täytyy väliin koko vuosi vaeltaa maita mantereita, mikä kovasti niitä rasittaa, eivätkä saa levätä muuta kuin pystyältänsä, kunnes ovat löytäneet olo-paikkansa, johonka niillä on lupa laskea maata.

Olemme joskus nähneet noita kiviä, joita kutsutaan loihtukiviksi eli pii-kiviksi. Ne ovat tavallisia reikäisiä kalkki-kiviä, joita lukemattomat, epämurkaiset lävet muodostavat jättiläis-haamujen näköisiksi. Kun maanteitten tarkastajat saavat ne käsiinsä, niin he heti lyövät ne rikki, eivätkä ne parempaan ansaitsekaan.

Tuo on meille mieleen, vaikk'eivät kivi-raukat koskaan ole tehneet meille mitään pahaa. Kuitenkin meille on kerrottu, että jos jättää ne särkemättä, niin ne tien ohesta, johon niitä on siirretty, yönaikana muuttavat poikkipäin tielle, saattaakseen hevosia ja rattaita kaatumaan.

Tarinan opetus on tämä: Älköön ajomies panko maata eikä nukkuko rattaillansa.

Mitä teihin, viisaat oppineet, tulee, jotka kysytte minkätähden tuo iso kivi seisoo tuon aidan vieressä tai tuon ojan partaalla, tietäkää mitä se merkitsee, jos teille salaperäisellä tavalla vastataan: *ei se siinä aina tule seisomaan!* ja älkää sitä lystiksenne katselko: se voisi suuttua teihin ja taitaisi tapahtua, että seuraavana päivänä tapaisitte sen puutarhassanne keskellä meluuni-lavojanne tahi kukkaispenkereitänne.

PESU-ÄMMÄT ELI YÖLLISET PESIJÄT.

Täysikuulla saapi Font de Fonts'in (Lähdetten lähteen) tiellä nähdä outoja pyykin pesiöitä; ne ovat lapsensa-murhaajien sieluja, jotka ovat tuomitut viimeiseen tuomio-päivään saakka pesemään tapettujen lapsi-vainajainsa riepua ja ruumiita.

Maurice Sand.

Meidän mielestämme on tämä mitä kamalimpia pelon herättämiä kummitus-juttuja. Se on, luulen minä, eniten levinnytkin, sillä se löytyy melkein joka maassa.

Liikkumattomien vesien ja kirkasten lähteitten ympärillä, kanervakankahilla sekä solakoissa kätkeytyjen, utuisten hetteiden reunoilla, vanhojen halavain alla ja auringon polttamilla tasangoilla saapi yön-aikana kuulla noiden kummajais-pesäin kamalaa kurikan loikotusta.

Muutamissa maakunnissa luullaan niiden nostavan sadetta ja pahaa ilmaa sillä tapaa, että ne ketterällä kuvallansa lennättävät silmiin saakka lähteissä ja lammikoissa olevaa vettä. Mutta tässä luulossa on sekaannus. Raju-ilmain nostaminen on semmoisten velhojen yksinomainen oikeus, jotka ovat tunnetut nimellä *pilvien kulettajat*.

Oikeat yö-pesijät ovat lastensa-murhaaja-naisten sieluja. Ne kurikoitsevat ja vääntävät lakkaamatta jotain esinettä, joka kaukaa näyttää märältä liinavaatteelta, mutta likeltä katsoen on lapsen ruumis. Jokaisella on omansa, yksi tahi useampi jos hän useamman kerran on tehnyt lapsen murhan. Varokoon jokainen niitä katsomasta tahi niitä häiritsemästä; sillä vaikka olisitte kolmen kyynärän pituinen ja yhtä jäntevä kuin jättiläinen, niin ne kuitenkin tarttuisivat teihin kiinni sekä kurikoitsivat ja vääntäisisivät teitä ikäänkuin olisitte pestävä sukkapari.

Me olemme usein yöllä kuulleet yö-pesijäin kurikan kaikuvan yksinäisten lätäköiden hiljaisuudessa. Mutta tämä on vaan mielikuvituksen erehdys; sillä se on vaan eräs sammakon-laji, joka matkaansaattaa koko tämän kamalan loiskeen. Tämä on ikävä epärunollinen havainto, kosk'ei sittemmin enää voi toivoa tapaavansa noita hirveitä kummitus-pesijöitä, jotka sumuisina Marraskuun öinä vääntelevät likasia riepujansa himmeään, vedessä kuvautuvan uuden kuun kalpeassa valossa.

Kuitenkin olen kuullut niitä koskevan, vilpittömän ja sangen hirvittävän kertomuksen, joka minua suuresti kauhistutti.

Tämän kertoja oli eräs ystäväni, joka oli sivistynyt ja valistunut mies; mutta koska hän oli maalla kasvanut ja lapsuudesta saakka taika-luuloihin tottunut, niin hän oli, kuten minun täytyy tunnustaa, joksikin herkkä-luuloinen ja arkamainen, vaikka kyllä todellisissa vaaroissa uskalias.

Tämä ystäväni sanoi kahdesti tavanneensa noita yö-pesijöitä, joista hän puhui ainoastaan kauhistuksella ja semmoisella tavalla, että se väritytti hänen kuulijoitansa.

Eräänä iltana noin yhdentoista aikana näki hän käydessään ihanaa polkua, joka mutkistelee pitkin Urmont'in onkilon epätasaista reunaa, lähteen reunalla eukon, joka ääneti hieroi ja väänsi vaatteita.

Vaikka tuo kaunis lähde oli pahassa maineessa, niin hän ei siinä ymmärtänyt ajatella mitään ylenluonnollista, vaan virkkoi eukolle:

— Myöhäseen te pesettekin, hyvä muori!

Eukko ei vastannut mitään. Hän luuli häntä kuuroksi ja lähestyi. Kuu paistoi kirkkaasti ja lähde loisti kuin kuvastin, Hän näki selvästi eukon kasvot, jotka olivat hänelle ihan oudot ja tämä kummastutti häntä, koska hän sekä maanviljelijänä että metsästäjänä ja matkustavaisena oli kulkenut ylt'ympäri tätä seutua ja tunsijok'ainoan ihmisen monen peninkulman piirin sisällä.

Itse hän seuraavalla tavalla puhui minulle tunteistansa nähdessään tuota kummallisesti myöhistynttä pesu-akkaa.

— Minä en ensinkään muistanut tuota tarua, ennenkuin vaimo jo oli kadonnut näkyvistäni, enkä edeltäpäinkään sitä ajatellut. En sitä edes uskonutkaan enkä lähestyessäni siis tietänyt häntä kammoksua. Mutta tultuani aivan hänen ääreensä, hänen äänettömyytensä ja väliä-pitämättömyytensä häntä lähestyvän matkustajan suhteen osoittivat hänen olevan ihmiskunnalle peräti outo olento. Sillä, jos vanhuus oli vienyt häneltä kuulon ja näön, niin kuinka hän sitte aivan yksin tällä myöhäisellä ajalla olisi tullut kaukaa pesemään vaatteita tämän jäätyneen lähteen reunalle, jossa hän niin utterasti ja tehokkaasti toimitti työtään?

— Ainakin se oli merkillistä; mutta minun omat tunteeni kummastuttivat minua vielä enemmän. Minä en huomannut itsessäni mitään pelkoa, ainoastaan suurta inhoa ja kauhistusta.

— Minä menin tieheni eikä hän kääntänyt päätänsäkään. Vasta kotiin tultuani, tulin minä yö-pesijöitä ajatelleeksi ja silloin minua suuresti rupesi peloittamaan, sen minä suoraan tunnustan; eikä mikään maailmassa silloin olisi voinut pakoittaa minua käymään samaa tietä takaisin.

Toisen kerran sama ystäväni kello kahden aikaan aamulla kulki likellä Themet'in lammikoita. Hän palasi Linieres'tä, jossa hän, kuten vakuutti, ei ollut syönyt eikä juonut, jota minä kuitenkin en voi taata. Hän ajoi yksin rattaissaan ja hänen koiransa seurasi häntä. Koska hevonen oli väsynyt, niin hän vastamäessä nousi kävelemään ja näki silloin tien ohessa kolme vaimoa, jotka ojan partaalla mitään puhumatta suurella nopeudella hieroivat, kurikoitsivat ja väänsivät vaatteita. Haukkumatta hänen koiransa likisti itseään häntä vastaan ja itse hän kulki ohitse sen enempää niihin katsomatta.

Mutta tuskin oli hän ehtinyt muutaman askeleen astua, ennenkuin kuuli takanansa kuljettavan ja näki, miten kuu hänen jalkainsa eteen muodosti sangen pitkän varjon. Hän kääntyi ja näki yhden vaimoista, joka seurasi häntä. Toiset lähenivät hiukan etäämpänä ikäänkuin ensimmäistä suojellaksensa.

— Tällä kertaa, sanoi hän, minä kyllä muistin noita kirotuita pesijöitä, mutta minun tunteeni olivat nyt toista laatua kuin ensi kerralla. Nämä vaimot olivat pitkää kasvua ja se, joka lähinnä minua seurasi, oli vartaloltaan kuin mies ja astui ihan miehen tavalla, josta syystä minä alussa luulin, että minulla olisi kujeilevien ehkäpä pahanilkisten kyläläisten kanssa tekemistä. Minulla oli kädessäni kelpo kanki sekä käännyn takaisinpäin sanoen:

— Mitäs minulta tahdotte?

— Tähän en saanut kuitenkaan mitään vastausta ja koska minua ei ahdistettu, niin ei minullakaan puolestani ollut syytä käydä takaa-ajajan kimppuun. Hevoseni ja rattaani olivat jo kaukana edellä ja niitä saavuttaakseni oli minulla kiire. Tuo kammottava olento oli yhä kintereissäni kiinni ja vaikk'ei se mitään puhunut, näytti se kuitenkin ikäänkuin huviksensa vaan tekevän minulle kiusaa. Kanki yhä kädessäni olin minä valmis lyömään sitä leuvoille niin pian, kuin se vaan minuun sattuisi. Minä saavutin rattaani, joille koiranikin, joka peläten ja uskaltamatta haukkua oli minua seurannut, hyppäsi minun jälessäni.

— Silloin minä taas katsoin taakseni ja vaikka tähän saakka olin kuullut takanani astuttavan ja nähnyt varjon kävelevän oman varjoni vieressä, niin en nyt nähnyt ketään. Mutta noin kymmenen sylvän päässä minä takanani eroitin nuo pitkät pesu-aaveet, jotka hyppivät, loikahtelivat ja väänsivät itseään ojan partaalla, ikäänkuin olisivat hulluja olleet. Heidän äänettömyytensä, joka kummallisella tavalla erosi heidän muuten hurjasta käytöksestensä, teki heidät vielä kahta kauheammiksi katsoa.

Jos joku tämän kertomuksen päätettyä yritti saada jotain perin-pohjaisempaa tietoa asiasta taikka uskalsi otaksua, että kertoilija ehkä oli ollut jonkunmoisen luulo-kuvatuksen heiteltävänä, niin hän vaan pudisti päätään sanoen:

— Puhukaamme muista asioista. Luulisin kuitenkin olevani täydellä järjellä.

Ja nuo surullisella äänellä lausutut sanat saivat kaikki vaikenemaan.

Tuskinpa lienee yhtäkään lampea tahi lähdettä, jossa ei tuommoisia yö-pesijöitä tahi muita pahoja henkiä käy vieraisilla. Mutta muutamat noista vieraista ovat vaan sukkelaajia lajia.

Lapsuudessani minä suuresti pelkäsin käydä erään ojan ohitse, jossa "valkoiset jalat" olivat nähdyt. Semmoiset eriskummaiset tarinat, jotka eivät ensinkään riipu niihin osaa ottavien olentojen luonteesta ja jotka ijäti pysyvät epäselvinä ja vajavaisina, ovat mielikuvitukselle otollisimmat. Noiden "valkoisten jalkain" sanottiin yöllä kävelevän pitkän ojan porrasta määrätuntina; ne olivat naisen jalat, laihat ja paljaat, ja niiden ympärillä liehuivat lakkaamatta valkosen hameen taikka pitkän paidan liepeet. Tuo aave kulki joutuisasti ristin ristin ja jos sille sanoi: "Minä näen sinut, etkös pakene!" niin se juoksi niin nopeasti, ett'ei enää kukaan voinut sen jälkiä seurata. Jos sille taas ei mitään puhuttu, niin se kävi vaan hiljaksen näkijän edellä; mutta vaikka kuinka olisi koettanut sitä kehräs-luita ylemmäksi tirkistellä, niin se oli mahdotonta, koska sillä ei ollut sääriä, eikä ruumista, eikä päätä, s.o. sanalla sanoen, ei yhtään muuta kuin jalat vaan ja tuo vaalea lieve.

Minä en voisi selittää mitä kammottavaa noissa jaloissa oli; mutta mihinkään hintaan tahansa en minä olisi tahtonut niitä nähdä.

Muissa paikoissa löytyy "yö-kehrääjiä", joidenka rugin hyrrääminen kuuluu asuinhuoneissamme ja joidenka kädet me joskus näemme. Näillä tienoin olen minä kuullut puhuttavan "yö-loukuttajasta", joka loukutti hampuja huoneitten oven edustalla, jotta kajahteli vaan tasanmukainen loukuttaminen, joka ei

muuten ollenkaan luonnolliselta kuulunut. Tuota loukuttajaa ei tohdittu häiritä ja jos se useampia öitä perätysten palasi, ei ollut muuta keinoa kuin panna viikatteen terän poikkipuolin loukun suuhun, jolla se oli saanut niin suurta jyllinää toimeen. Hetken se sitten huvitteli itseänsä yrittämällä loukuttaa tuota viikatteen terää, mutta pian kyllistyen tuohon heitti se viikatteen oven eteen eikä enää toisten palannut.

Löytyipä vielä "yö-ryysyläinenkin" — ranskaksi "peilleroise de nuit" — joka asui kirkon porstuan alla. "Peille" on vanha ranskalainen sana, joka merkitsee ryysyä; siitä syystä kirkonporstuaankin, jossa ryysyiset kerjäläiset jumalanpalveluksen aikana oleskelevat, mainitaan yhden mukaisella nimellä.

Tämä yö-ryysyläinen puhutteli ohitse kävijöitä kerjäten heiltä apua. Ei millään muotoa pitänyt sille mitään antaa; sillä silloin se, vaikka kuinka heikolta olisi näyttänytkin, muuttui heti isoksi ja väkeväksi ja rupesi antajaa pieksemään.

Eräs vanhassa pappilassa asuva, Simon Richard niminen mies rupesi niiden kanssa ottelemaan, koska luuli niitä kaupungin tyttöiksi, jotka häntä peloittaaksensa olivat panneet tämmöisiä tepposia toimeen, Puoli kuolleena ne hänet vasta jättivät.

Seuraavana päivänä minä näin hänen ja hänen kylkensä olivat todellakin pahoin piestyt ja revityt. Hän vannoi olleensa tappelussa ainoastaan pienen eukon kanssa, "joka näytti sadan vuoden vanhalta, mutta jonka nyrkeissä oli kolmen miehen voima."

Turhaan koetettiin saada häntä uskomaan, että hän oli tapellut häntä väkevemmän miehen kanssa, joka valepuvussa tällä tavalla oli kostanut jotakuta hänelle tehtyä konnuutta. Puheessa oleva mies oli väkevä ja rohkeamielinen vieläpä riitainen ja kostonhimoinenkin. Kuitenkin hän sairassuoteeltansa noustuaan muutti seurakuunasta pois eikä koskaan enää palannut, vakuuttaen ett'ei hän peljännyt ketään ihmistä ei miestä eikä vaimoa, vaan ainoastaan semmoisia, jotka eivät ole tästä maailmasta, ja joidenka ruumiit eivät ole luodut niinkuin kristittyjen ihmisten.

ISO-ELÄIN.

Germain ukon lapset palasivat kantaen halkosylyksiä, joita olivat käyneet varastamassa. Champeaux'in vesakossa kuulivat he kaikkein metsälintujen kilvassa huutavan ja näkivät eläimen, joka oli yht'aikaa sekä vasikan että jäniksen näköinen. Se oli *Iso-eläin*.

Maurice Sand.

Tämmöinen eläin, jota mainitaan eri nimillä, niinkuin *valkoseksi koiraksi*, *perkeleen lehmäksi*, *vaaleaksi eläimeksi* j.n.e., on ammoisista ajoista kulkenut ympäri maaseuduilla, tunkeutuen sisään ihmis-asuntoihinkin — tietämätöntä on missä tarkoituksessa — vaikka kyllä on koitettu saada sitä karkoitetuksi, niin pian kun sen ilmautuminen johonkukaan paikkakuntaan on tullut tiedoksi.

Mitä keskimaakunnissamme *isosta eläimestä* kerrotaan, sopii erittäin hyvin sen kanssa yhteen, mitä pohjan maakunnissa *valkoisesta koirasta* puhutaan. Useimmiten se on sekä naaras-koiran että hevnon muotoinen. Lapset ja naiset, joilla on vireämpi mieli-kuvitus, ovat muka nähneet sen sarvet ja tuliset silmät ja arvelleet sen itsessään yhdistävän eri-eläinten muotoja, vaan tasaluontoiset ja teräväjärkiset ihmiset ovat pitäneet sitä vintti-koirana ja niin monta semmoista on ollut sitä näkemässä, että yksi syy lienee pitää heidän ajatustansa luotettavimpana.

Kaikista muinasista taika-luuloista on tämä vähiten haihtunut. Siitä kun *iso-eläin* viimein meidän tienoillamme ilmautui, ei ole kuin viisi kuusi vuotta, ja tietämätöntä on, tuleeko se vieläkin näkyviin.

Lapsena ollessani menin minä usein suvi-iltoina käyden eräasen äitini omistamaan karjataloon, joka sijaitti takamaalla puolen peninkulman matkassa meiltä. Tämä karjatalo oli kauvan aikaa ollut kummallisten noituuksien ja ihme-näkyjen näytelmä-paikkana. Muistostani ei koskaan katoa muuan ilta, jona raju-ilma aina yöhön saakka, se on kello yhdeksän ja kymmenen väliin, oli estänyt veljeäni ja minua kotiin palaumasta.

Minä olin noin kymmenen ja veljeni viidentoista vuotias sekä hyvinkin pelkäämätön olevinaan. Mitä taas minuun tuli, niin täytyy minun suoraan tunnustaa, että minä kovinkin pelkäsin. Eläin oli, näet sen, edellisenä iltana nähty karjatalon ympäristössä, niin sanottiin, ja epäilemättä se jälleen tulisi näkyviin, heti kun päivä loppuisi.

Minä vieläkin näen edessäni valmistelut taisteluun: miehet jotka varustihe rautasilla heinä-hangoilla

ja kangeilla; karjatalon isäntä, joka takka-valkean ääressä latasi yks-piippuista pyssyänsä siunatuilla kuulilla; hänen vanha äitinsä, joka likoitteli lapsia huoneen perässä olevien suurien, keltasilla peitoilla varustettujen sänkyjen väliin ja itse piikoineen ja miniöineen lankei polvilleen rukoilemaan maalatun vaski-piirroksen eteen, joka oli, en enään muista, minkä Ranskan kenraalin kuva, jota täällä luultiin pyhimykseksi, sillä tämän aikuiset kulku-kauppiaat myivät mitä kuvia tahansa talonpoikaisen kansan rukoiltavaksi.

Sitten sekä ovet että ikkunat suljettiin ja pönkittiin; ja lapsukaiset kun huusivat, niin niitä toruttiin ja uhattiin heittää ulos ell'eivät vaikenisi. Piti muka kuunnella koska eläin lähentyisi. Pihalla olevat koirat ulvoivat ja härät navetassa ammuivat. Tosiaankin, koirat jo haukkuivat ja kielastelivat kaikkia näitä hankkeita nähdessään. Eläimet ymmärtävät varsinkin hyvin kodin asukasten mielenliikutuksia ja tunteita; hämmästyneestä äänestä ja huolellisesta katsannosta tajuavat ne jo syyn tuohon talossa tapahtuvaan harvinaiseen hommaan.

Karja-talon asukkaat vakuuttivat, että eläimet yhdestä vuodesta toiseen aivan hyvin muistivat edellisten vuotten ihme-näköä ja että niillä oli vainunlainen tieto siitä pahasta, minkä tuo eläin voisi niille tehdä. Sentähden ne eivät myöskään hyökänneet sen päälle, eikä niitä koskaan saatu sitä takaa ajamaan. Se taas puolestansa ei milloin purrut. Mutta sen henkäys tai vaikutusvoima saattoi ne menehtymään, eikä se milloinkaan käynyt talossa ilman ett'ei sen jälkeen ilmestynyt kuoleman tapauksia karja-laumassa.

Tästäpä näkyy siis, että ihmiset tämän eläimen suhteen olivat ihan vaaratta, koska se ei milloinkaan käy kenenkään kimppuun, vaan pakenee kiireimmän kautta heti, kuu sitä vähäsenkin ruvetaan hätyyttämään. Mutta kaikki, mikä ilmautuu jollakulla kummituksen kaltaisella tavalla, liikuttaa suuremmissa määrässä talonpoikaisen kansan ynnä lasten mieltä, kuin todellinen ja nähtävä vaara. Nälkääntyneen susiparven päällekkarkaus ei todellakaan olisi meitä niin peljättänyt, kuin tuon kummituksen odotettu tulo.

Kuitenkin olin minä pahoillani ja tunsin itseni ikäänkuin petetyksi, kun pedon sijasta meidän opettajamme, jota veljeni ja minun poissa-oloni oli yön ja raju-ilman tähden huolestuttanut, tuli meitä hakemaan ilman mitään muuta asetta kuin sadetakki. Hän teki paljon pilkkaa valkosesta pedosta ynnä taistelun hankkeista. Nauraen vei hän meidät muassansa ja, voi kuitenkin! meillä ei enää ollut pelkoa eikä toivoa saada nähdä tuota mainiota eläintä, jonka olemusta me yhden tunnin verran olimme uskoneet.

Minulla on palveluksessani hyvän luontoinen ja rehellinen talonpoika, joka on noin viidenneljättä vuoden ijässä ja syntynyt siis sillä ajalla, jolloin taikaluulot maassa jo olivat vähenemässä. Hän oli vilpitiön, väkevä ja pelkäämätön ja oli viljellyt maata tuossa samassa Aunière'n karja-talossa, jossa ammoisista ajoista kaikki kansan-tarun kuvaamat pirut olivat käyneet vieraisilla.

Minä kysyin häneltä, oliko hän koskaan nähnyt mitään merkillistä.

Aluksi hän kielsi mitään nähneensä. Mutta, koska hänen on vaikea valehdella, havaitsin minä heti, että hän pelkäsi joutuvansa pilkattavaksi ja siitä syystä ei hän tahtonut vastata. Vakaasti sitä vaadittuani, kertoi hän kuitenkin vähitellen seuraavan:

Minä olen nähnyt montakin asiaa, alkoi hän, joita tosin en ole ensinkään pelännyt, mutta jotka kuitenkin ijäti pysyvät muistossani. Taisin olla noin kahdenkymmenen vuotias, kuu ensi kertaa olin Aunière'ssä viljan leikkuulla. Meitä oli kahdeksantoista henkeä kylässä ja kuuman ilman tähden me söimme illallista ulkona huoneen oven edustalla. Syötyämme panimme me oljille maata, mutta yksi meistä palasi huoneelle etsimään puukkoansa, jonka oli kadottanut, vaan tuli takaisin, huutaen yhtäpäätä; ja ladosta ulos syöstyämme kaikki kahdeksantoista miestä, minä samoin kuin toisetkin, nä'imme vintti-koiran makaavan pitkänänsä pöydällä, jossa me juur'ikään olimme illallista syöneet.

Heti meidät huomattuaan lotkahti se ainakin toistakymmentä kyynärää ylös ilmaan ja pakeni peltojen poikki, ja me katsomaan, miten se juoksi ja hyppäsi pitkin pensastoa, missä se yht'äkkiä katosi eikä kukaan sitä sieltä löytänyt, ei edes sen jälkiäkään. Koiria ei saatu meitä seuraamaan, eivätkä ne edes loitolla tahtoneet ajaa sen jälkiä. Ne jäivät vaan pihaan ulvomaan ja tärisemään.

Mutta jos te nyt kysyisitte, minkä muotoinen tuo eläin oli, jatkoi hän, niin minä vastaisin, että vaan iltapuhteella olen sen nähnyt, ja että se minun silmiini näytti ihan valkoiselta. En tiedä sanoa, oliko se vintti-koira; mutta sen näköinen oli se enemmän kuin minkään muun eläimen, minkä minä olen eläissäni nähnyt. Suuruudeltaan näytti se varsinkin pitkältä ja sillä oli hoikat jalat; joilla se hypähteli niin, ett'en olisi luullut minkään eläimen saattavan niin hyppiä.

Se ainakin on varma, että Aunière'n isännältä, paksulta Martilta, sinä vuonna kuoli niin paljon eläimiä laumasta, että hän päätti ruveta tietäjäksi voidakseen itse niitä parantaa ja toisilla vielä viisaammilla

loihto-keinoilla manata hänen karjassaan tapahtuneita noituuksia.

Hän läksi siis kysymään neuvoa tuolta mainiolta tietäjältä, joksi Borg-Dieu'n puukenkain tekijää nimitetään ja joka asuu yhdeksättä peninkulmaa täältä.

Kun hän ensi kerran puhui puukenkain tekijälle, sanoi tämä hänelle:

— Te tulette minua hakemaan Kaljupää-nimisen härkänne tähden, joka on kipeä; ja navetassa teillä on neljä paria härkiä, joidenka kaikkien nimen, ijän ja värin minä tiedän teille sanoa.

Tämä vasta kummastutti Marttia, joka kuuli nimiteltävän kaikki eläimensä, vaikka kuuluisa puukenkain tekijä ei koskaan ollut meidän tienoillamme käynyt.

— Palatkaa kotianne, hän sanoi, ja te löydätte kipeän härkänne terveenä ja jalkeneella. Mutta ikävä kyllä, sen vetokumppani, Ruskea, joka lähteissänne oli ihan terve, on teidän kotiin ehdittyänne jo kuollut.

— Ettekö voisi sitä estää? kysyi Martti.

— En, se on liian myöhäistä. Varmaankin tuo paha eläin on käynyt teillä?

— Niin onkin. Ettekö taitaisi neuvoa minulle jotain keinoa pelastaa karjaani sen pahasta vaikutuksesta?

— Kaiketikin! vastasi tietäjä; mutta tarpeellista on, että minä käyn teillä.

He tulivat siis molemmat ratsastaen; koska minä siihen aikaan palvelin talossa renkinä, kuulin minä Martin tullessaan kysyvän:

— Te olette siis tänä aamuna kuopanneet Ruskean?

— Niinpä onnettomasti on käynyt, hyvä isäntä; mutta kuinka te sen tiedätte?

— Ja Kaljupää kai jo syö hyvällä halulla.

Kaikki oli ihan niin kuin puukenkain-tekijä oli sanonut. Kipeä härkä oli parantunut, sen vetokumppani, jossa isännän lähtiessä ei havaittu mitään kipua, oli kuollut ja kuopattu.

Martti, nähdessään kuinka taitava kenkain-tekijä oli, piti hänet luonansa viikon päivät ja oppi häneltä noitumisen. He eivät öinä ensinkään maanneet, vaan kulkivat pelloilla sekä teillä ja sieltä kuului outoja ääniä ja ilettävää jylinää.

Päivällä tietäjä vei meidät kaikki härkien aituukseen ja näytti meille mikä oli ollut syynä niiden tauteihin. Se oli rupisammakko, jonka tuo paholainen, joka oli ilmestynyt vintti-koiran hahmossa, oli varastanut myrkkyy- ja loihto-keinoilla ja kätkenyt mättään alle. Ja kun sitte härät kulkivat siitä ohitse, niin rupesivat ne läähättämään ja laihtumaan.

Silloin Martti tuli varsin oppineeksi, niinkuin jokainen tietää. Hänellä kävi maakunnan parhaat miehet opissa ja tautien vaivassa tultiin koko seudussa häneltä neuvoa pyytämään. Sillä tavalla, eikä muulla, hän on voinut maksaa teille vuokransa sekä toipua niistä vahingoista, jotka paholainen oli hänelle tuottanut.

Vaan Martilla oli harmia vaimostansa, joka ei ensinkään olisi sallinut miehensä antautua tietäjäksi ja siitä syystä tylysti kohteli kuuluisaa kengäntekijää. Eräänä päivänä tämä lähti tiehensä, sanoen Martille:

— Jos meidän yhteinen asiamme menehtyy, niin minä huomen-aamulla annan teille siitä tiedon, tavalla, jonka te yksin ymmärrätte.

— Ja tosiaankin; seuraavana aamuna, kun me kaikki olimme suuruksella, tuli semmoinen tuulen puuska, että se täristyi koko rakennusta ja musta kukko lensi huoneesen sekä syöksyi tuleen, jossa yhdessä silmänräpäyksessä paloi tuhaksi.

— Emäntä olisi pelastanut kukon, mutta Martti tarttui hänen kasivarteensa sanoen:

— Älä siihen satu!

— Ja vaimo hämmästyneenä jäi siihen seisomaan.

— Samoin toisen kerran kun kengäntekijä oli siellä ja emäntä oli lehmiä lypsämässä, muuttui maito ihan mustaksi, jotta se oli pois kaadettava. Silloin hän itki ja kirosi kengäntekijää. Mutta miehensä

sanoi hänelle:

— Älä häntä vihaa ja kun hän toisten tulee, niin tarjoo hänelle maitoa, juustoa ja kaikkea mitä talossa on.

— Ja sitä hän siitä lähin suurella pelvolla ja kohteliaisuudella tekikin.

— Sillä kamala *iso-eläin* on saatu karja-talosta pois karkoitetuksi niinkun myös "*pääton mies*", jonka nähtiin kuljeskelevan Bernenil'in tien syrjässä, ja vieläpä "*aasin-ajokin*", joka niin usein lentää kiidätti talon ylitse.

Mutta Martti on tullut sangen kivuloiseksi tuota kaikkea kärsiesssänsä. Tontut ovat usein häntä hosuneet ja nostelleet päästä niin että hän on kadottanut toista kymmentä hattua eli lakkia. Ja sen lisäksi hänen on usein ollut silmät kipeinä, siitä syystä, näetsen että tulipallo kerran hänen matkustaessansa putosi hänen eteensä tamman kaulalle.

KIVI-MIEHET.

Kerrotaan, että muutamat aaveet kivimiesten tyhmää rotua huutavat myöhäisille kulkijoille: *Tahdotteko käsiä? Tahdotteko käsiä?* Jos matkustaja on niin mieletön, että vastaa niille: *tahdon*, niin ne jatkavat: *Anna sinä meille jalkasi!* Ja koska ne ovat velhoja, niin ne voivat häntä pidättää siinä niin kauvan kuin ikään tahtovat. Eräällä älykkäällä miehellä, joka säikähdyksestä oli kaatunut selälleen oli sen verran mielen malttia, että osasi niille vastata: *Ota vaan jalkani, jos tahdot, ne ovat kuolleet.* — Tontut eivät tietäneet tuohon mitään vastata ja mies pelastui niiden lumouksesta.

Maurice Sand.

Siinä osassa Indre'ä, joka rajoillansa koskee Creuse'en, muuttuu luonto toisennäköiseksi, laaksot käyvät syvemmiksi, ylängöt kohoavat, kasvullisuus kuivuu, virrat juoksevat koskina ja kallioissa on jyrkät vierut. Kuitenkin tarinat ja kansanluulot ovat harvinaisemmat tässä vuorimaassa kuin alankomaissa; vaan ne, joita siellä kerrotaan, ovat tavallisesti surullista laatua ja, paitsi Gargantuassa, siellä ei tavata tuota Berryläistä leikillisyyttä, joka usein pilkalla höystää kummitus-maailman kauhuja.

Minä tulin Gargantuaa maininneeksi ja tässä tilaisuudessa kysyisin oppineilta, eikö ennen kirjan [*kirjaksi* Rabelais'n aikalaiset luullakseni kutsuivat tätä aikakautensa ainoata suurta, tieteellistä tuotetta, jonka yleisö niin äärettömällä innolla vastaan otti] julkaisemista maaseuduissa kerrottu jotakuta kansanmielistä tarua Gargantuasta, jonka tuo mainio pilkka-runoilija oli ominut, samoin kuin Goethe käytti "Faust"-tarun ja Molière "Komentajan muoto-kuva" -nimisen tarun. Tämä puheparsi, jonka Rabelais'n aikalaisen innostus synnytti, oliko se ainoastaan ylenpalttisen ihastuksen osoitus, vaan eikö se samalla selvään ilmoittanut eroitusta loistavan runon ja hämärän tarun välillä. *Ihmis-sudet*, jotka Perrault uudestaan toi esiin, ovat tietysti samaa jättiläis-rotua, joilta keski-ajan ritarit yhdellä iskulla halkaisivat pään. Eikö Gargantua liene samaa sukua kuin ne ja eiköhän Pantagruel'in tekijä ole löytänyt tuota nimeä muiden kansantajuisten satusankarien joukosta, jotka tänään ovat unohduksiin joutuneet, ikäänkuin niitä ei olisi ollut olemassakaan muuta kuin esi-isiemme ilta-seurojen tarinoissa?

Berry'ssä, jonka kansassa ei mitään muinais-tietoa ole säilynyt paitse tarun muodossa, on tutkijain kummastukseksi tavattu jonkimmoinen aivan samanlainen paikkakunnallinen taru kuin Gargantua joka, vaikka samaa sisältöä kuin Rabelais'n runo, kuitenkin on ihan yksityistä laatua. Montlevie'ssä on Gargantua jalallaan muodostanut tasangolla olevan yksinäisen kukkulan, kun jättiläinen muka oli joutunut ekyksiin meidän savimailla, niin hän tällä paikkaa heitti pois puukenkensä, josta siihen kohosi kukkula.

Berry'n rajoilla, Creuse'ssä, sanotaan Gargantuan astuneen tuon leveän ja uljaan ontelon yli, johon virta koskena syöksi, sillä paikalla mihinkä Le Pin et Ceauimont nimiset kirkontornit ovat rakennetut kummallakin puolella kuilua oleville jyrkille töyrille. Alus täynnä munkkeja sattui soutamaan jättiläisen jalkain välitse. Hän luuli alusta harjus-loheksi, kumartui ja tarttui siihen hyppysin kiinni, nieli sen munkkineen pävineen kehuen munkkeja lihaviksi ja maukkaiksi, vaan sylki aluksen suustaan, valittaen, että kalalla muka oli liian kova ruoto.

Ne jotka näitä kertovat, eivät suinkaan milloinkaan ole lukeneet Rabelais'n kirjaa eivätkä enemmän kuin heidän esi-isänsäkään ole tietäneet semmoista olevankaan. Rabelais'n nimi on heille yhtä

tuntematon kuin Pantagruel'in ja Panurge'n. Veli Jean des Entomenres, tuo kielensä ja luonteensa puolesta niin kansallinen perikuva, ei ole kuitenkaan päässyt rahvaan suosioon. Nämä henkilöt ovat runoniekkan sepittämät; mutta Gargantuaa luulisin kansanhengen tuotteeksi ja tietysti Rabelais samoin, kuin kaikki muutkin mainitut runoilijat, on ottanut runonsa aiheet, mistä vaan on semmoisia löytänyt.

Ala-Berry'n kylissä ja mökeissä vallitsevan taika-luulon mukaan on jättiläisiä olemassa, jotka päinvastoin saavat hyvin vähän tilaa ylänkömaan aika-kirjoissa. Ylänkö-maa on metsätöntä ja mäkistä; alonko-maata ympäröivät kummallisen muotoiset, katinkultaa kimaltavat kalliot, jotka pian ihmisten silmissä näyttävät jättiläis-olentoilta. Ne ovat sangen hirvittäviä petolliselle kalastajalle, joka yön aikana käy toveriensa rysiä tyhjentelemässä. Eipä hänelle ilmaannu iloinen Gargantua, vaan ne kolme kivi-miestä, joita hän päivällä kutsui munkin kallioksi, ja joiden hän silloin kanhistumatta näki seisovan pystyssä liikahtamatta virran reunalla, missä ne kuvastuivat kirkkaasen veteen.

Eräänä yönä näki kalastaja Chaumat alempana olevalta myllyltä niiden liikkuvan, astuvan alas tavattoman suurelta kantakiveltään ja koikehtien kävelevän pitkin rantaa; vaan mitkä hirmuiset loikkaukset! mikä kauhistuttava astunta! Niissä ei näkynyt jalkoja eikä sääriä, mutta kuitenkin kulkivat ne Creuse'n virran vyöryä joutuisammasti ja musertuneet pii-kivet kitisivät niiden painon alla. Kalastaja pakeni huoneesensa ja pönkitsi ovensa parhaan taitonsa mukaan; mutta kivi-miehet olivat häntä seuranneet ja koska hän oli jumalaton mies eikä ajatellut antautua Jumalan haltuun, niin pienin näistä kivi-koljoista nojasi kyynär-päätänsä huoneen kattoon ja huonet musertui ikäänkuin olisi ollut voikimpale.

Hämmästyksissään otti Chaumat pakonsa latoon; mutta toinen kivi-miehistä laski kätensä siihen ja halkaisi sen ikäänkuin vanhan saviastian.

Nyt sai Chaumat kuitenkin sen verran lomaa, että ehti paeta isolle sululle, joka on tehty poikkipäin virtaa, toisesta rannasta toiseen. Siellä hän luuli olevansa turvassa, mutta nuo kolme kivi-miestä valitsivat tämän tien palatakseen tavalliselle, toisella rannalla olevalle paikalleen ja siis hänen oli pakko joko pysyä missä hän oli tai heittäytyä virtaan, joka on sangen syvä kummallakin puolella sulkua; sillä mahdoton oli ajatella, että hän olisi voinut juosta jättiläisiä joutuisammasti.

Koettaen tehdä itseään niin pieneksi, kuin suinkin mahdollista loivasi hän pitkäkseen tielle makaamaan ja uskalsi tuskin hengittää toivoen että nuo ilkeät kivi-möhkäleet eivät häntä huomaisi.

Ensimmäinen kävikin ohitse ja jopa toinenkin, jolloin Chaumat rupesi jo vähän vapaammin hengähtämään. Mutta vielä tuli kolmas, joka oli kaikista suurin ja painavin ja oli sekin jo juuri ohitse kulkemaisillaan aivan kuin toisetkin; mutta tie oli liukas ja kivi-mies kompastui.

Onnekseen muisti Chaumat vihdoin viimein kasteenliiton ja teki ristinmerkin, rukoillen Jumalalta pelastusta. Kivi-mies horjui vaan eikä kaatunutkaan, jossa tapauksessa kalastaja olisi musertunut kuin munankuori vaan.

Tässä osassa Berry'ä kuolleet hyvin usein käyvät vieraisilla ja harvapa se talo, jossa kiirastulessa olevia sieluja ei joskus ole käynyt. Ja Creuse virta, joka on mustan näköinen ja vuolas muutamissa syvissä paikoissa, missä se juoksee ilman esteitä, vie muassansa hukkuneiden ihmisten vaikeroitsevia henkiä. Yön aikana saapi täällä kuulla sydäntä särkeviä huutoja. Hukkuneet, näet sen, tällä tavalla valittavat anoen elävien esi-rukouksia.

Toisissa paikoissa vesi paasien välissä vaahtoosena pauhaa ja siinä ihmiset luulevat kuulevansa ijankaikkiseen kadotukseen tuomitujen kirouksia.

Ranskalainen sana "retournant" käytetään aaveina kulkevista kuolleista, mutta vanhat eukot vakuuttavat, että omasta tahdostaan hukkuneiden eli itsemurhaajain sielut ovat tuomitut ijankaikkisesti väännelemään ("de retourner") noita isoja kiviä, jotka sulkevat virran uoman. Keskellä erästä la Creuse'n koskea on yksi noista mustista kallioista aivan karille sattuneen veneen näköinen niin että kaukaa katsoen voisi sitä siksi luulla. Sekin on noita kirottujen henkien väänneviä kiviä; sanotaan sen olevan alapuolelta valkoisen ja että tuomitut henget ovat kaukaa tuoneet sen tänne.

Epäilemättä tarkoittavat nämä tarut niitä surkeita tapaturmia, joita paisunta-sateiden äkkinäiset ja hirmuiset vedentulvat ovat matkaansaattaneet. Vuonna 1845 paisutti kaato-sade niin äkkiä la Creuse'n hetteitä lähteen-suonia, että virran vesi, joka tällä paikkaa on kauhean väkevä, nousi, kuten sanotaan, enemmän kuin viisikymmentä kyynärää, vieden muassansa kokonaisen sen rannoilta hiljan hakatun metsän. Lähestyessään seudun ainoaa siltaa seisahtui tämä matkustavainen metsä, jyrkkien rantojen välissä puristettuna, pariaksi tunniksi ja kasaantui siihen vielä huoneiden kattoja, veneitä, aidaksia ja kaikellaista muuta vesi-romua; niin että lapset, jotka eivät ole pelkurimaisia, kävelivät kuivin jaloin toisesta rannasta toiseen tällä kelluvalla kasalla, jonka alla aallot kuohuivat. Yht'äkkiä lähti se sitten liikkeelle ja syöksyi eteenpäin vieden muassaan sillan, joka vähän aikaa oli sitä vastustanut, ja hävittäen

matkallansa kaikkea: huoneita, karjalaumoja, viljelyksiä ja ohitse kulkevia ihmisiä.

Ei kuitenkaan tämän onnettoman kohtauksen muisto yksistään ole täyttänyt tuon kauhean virran rantoja ja saaria kiirastulessa olevilla sieluilla. Siihen yhtyy vielä hämärä-sekainen taru muutamasta tappelusta salakulettajien ja suola-tulli-väestön välillä, joka olisi tapahtunut siihen aikaan, jolloin korkeilla herroilla ja kauppiaille oli tapana itse saattaa tullaamattomilla suoloilla säilytettyjä hevois-aasiansa pitkin tämän maakunnan jyrkkiä polkuja. Berry'n historia ei puhu mitään tästä tappeluksesta. Vanhat talonpojat ovat kuulleet isiensä sitä kertovan ja nämä taas ovat kuulleet sen isoisiltään. Sanotaan että paljon ihmisiä tuossa taistelussa tapettiin ja heitettiin kallioilta Creuse-virtaan. Sentähden kuullankin ääniä, joita ei kukaan tunne, lakkaamatta huutavan:

Suolaa! Suolaa!

Kun seudun aasit kuulevat tämän huudon, niin ne heti, korvat taaksepäin käännettyinä ja häntä jalkain välissä riippuen, juoksevat ikäänkuin pahahenki ajaisi niitä takaa.

Samassa seudussa ilmautuu tuon tuostakin huhu *isosta käärmeestä*. Vuorenloukoissa elää tuhansittain kyykäärmeitä, joista ei kukaan pidä väliä, kosk'ei niiden sanota milloinkaan tehneen pahaa ihmisille. Mutta seitsen-sylinen käärme, jolla muka on ihmisen pää on ainoa, jota kammotaan. Luultavasti on se sama käärme, joka ennen muinoin Chateaubrun'in ison tontin vankikopissa söi kolme vankia.

Sittemmin on se useampia kertoja ilmestynyt, ja vuonna 1857 tuli koko maakunta liikkeelle, kun paimentyttö oli pensaassa sen nähnyt. Kuudettakymmentä miestä oli sitä etsimässä; mutta niinkuin tavallisesti, ei mitään nytkään löydetty.

EP-NELL'IN TONTTU.

Ep-Nell'in kiven alla istua kyyristelee pahan-ilkinen tonttu. Se on sitä lajia haltiaisia, joilla on häntä ja ne ovat pahimmat. Vaikka niiden oikeastaan tulisi suojella ja hoitaa hevosia, peljättävät ja räökkäävät ne niitä kuitenkin ja tekevät ne vauhkoiksi.

Maurice Sand.

Georgeon oli tonttu siinä osassa Berryn maakuntaa, jota kutsutaan Loiren laaksoksi. Minä sanoin oli, koska se nykyaikaan on joutunut vallan unohduksiin, jonka tähden jo kolmekymmentä vuotta takaperin täytyi kuolleitten vanhuksien taruista näitä asioita tiedustella, jos mieli unhotuksen vuolaasta virrasta onkia tuota salaista nimeä, jota ei saanut kirjoittaa, "ei paperille, ei puulle, ei liuska-kiveen eikä mihinkään muuhunkaan kiveen, ei vaatteelle, ei maahan, ei tomuun, eikä edes pilvistä tulleseen lumeen." Tuota kauheaa nimeä, jota käytettiin salaisimpiin ja tärkeimpiin loihtumisiin, ei saatu muulla tavalla ilmoittaa noidiksi alkaville oppilaille, kuin kuiskaamalla sitä heidän korvaansa; eikä saanut heille mainita enempää kuin kolme kertaa. Jos sen unhoittivat, niin he saivat pitää sen omana vahinkonansa. Heidän oli muka uudesta maksaminen, saadaksensa sen vielä kuulla.

Tuota nimeä ei missään tapauksessa saanut sivullisille ilmoittaa eikä koskaan ääneensä mainita paitse yön pimeydessä ja täydellisessä yksinäisyydessä. Se, joka minulle tämä nimen ilmoitti, oli itse sattumuksesta saanut sen kuulla eikä asiaa yhtään uskonut. Kuitenkin hänkin jälestäpäin katui sitä minulle sanoneensa ja palasi pyytämään minua pitämään sen salassa.

— Minä olen tänä yönä nähnyt pahaa unta, sanoi hän; ja kolme kertaa on akkunanikin paiskattu selälleen, vaikk'ei ketään paitsi minua ole ollut huoneessani.

Mikä Georgeon'in arvo ja virkanimi pahain henkien valtakunnassa oli, siitä en minä ole voinut saada selkoa. Tuota salaista henkeä täytyi kutsua tiehaaroissa tai vanhain, pahassa huudossa olevain puitten alla, jos tahtoi saada sitä nähdä. Oliko sillä itsellä valtaa joidenkuiden luonnon-voimien ylitse, taikka oliko se vaan välittävänä sanansaattajana helvetin ja velhoojan välillä? Kenties perkele muinoin oli vienyt Georgeon-nimisen miehen muassansa ja ehkä se onkin hänen kirottu sielunsa, joka siitä alkaen on ottanut työkseen johdattaa muitakin sieluja kadotukseen.

Georgeon oli puoleksi näkymätön, niin muodoin ett'ei häntä saanut nähdä muulloin kuin pimeinä öinä tai paksun sumun kautta. Silloin sai nähdä inhimillisen hahmon, joka oli luonnollista ihmistä suurempi; mutta tuon hahmon puku, kasvopiirteet ja vartalon erityisyydet pysyivät aina näkymättöminä taikka

niin epäselvinä, että oli mahdoton pitää niitä muistossaan, eikä sitä voinut tuntea edes äänestäkään, jos useamman kerran tapasi sen. Sitä piti joka kerta kutsua nimeltä sanoen:

— Sinäkö se olet, jonka kanssa minä haastoin sinä ja sinä yönä ja siinä ja siinä paikassa?

Jos se ei vastannut: Minä olen! oli sitä epäileminen eikä sille saanut kertoa mitä edellisissä haasteluissa oli puhuttu.

Salasiko siis Georgeon itseänsä koetellaksensa noidan varovaisuutta ja älyä taikka lieneekö velho niin varovainen, että hän epäilee perkelettä vielä senkin jälkeen, kun he ovat liiton tehneet ja hän on jo hänelle antautunut.

Ainakin se on varma, että rahvas luulee viekkauudessa vetävänsä vertoja itse paholaiselle ja että koko Ranskan ihmeelliset tarut puhuvat kelpo pojista, jotka ovat osanneet pettää pirua kiertämällä häntä hänen omiin pauloihinsa.

Kauniimpia näistä taruista on satu "*rakastuneesta tontusta*", jonka "Normandien ihmetten"-nimisen kirjan tekijä kertoo ja jossa löydämme talonpoikais-puhetavan koko suloisuuden.

Tämä tonttu oli ihastunut erääsen kauniisen talonpojan vaimoon ja joka ilta hänen kehrätessään valkeansa ääressä, tuli se istumaan takan toisessa loukossa olevalle jakkaralle. Vaimo huomasi sen läsnäolon ja sen himoavaiset silmäilykset ja ilmoitti asian veljellensä, joka pukeutui vaimonsa vaatteisiin, istui hänen sijallensa ja rukillensa, jossa hän haltijaa odottaessaan oli kehräävinänsä.

Tämä tulee, katselee pitkään outoa kehrääjää ja sanoo:

— Missä on eilisiltainen kaunotar, se joka kehrätä hyrryttelee ja aina rukkia pyörittelee; sinä vaan pyörää kääntelet ja vääntelet etkä kehrätä hyristele?

Mies ei vastaa mitään, vaan vartoo että tonttu kävisi jakkaralle istumaan, josta sillä on tapana palavalla himollisuudella katsella talon emäntää ja johonka oli kavalasti asetettu valkeassa punaiseksi kuumoitettu halstari. Haltija käykin istumaan, mutta polttaakin häpeällisesti häntäänsä, kirkaisee kauheasti ja sanoo:

— Kuka tämän ilkeän ilkeyden minulle teki? Tuoko kaunis kaunokainen, joka aina pyörää pyörittelee?

— Ei, vastaa mies, vaan minä itse, itse, joka en koskaan kehrätä hyristele!

Vihastuneena tästä lentää tonttu ulos takanpiipusta kutsuaksensa katolla lystäileviä tovereitaan avukseen.

— Mitäs huudat, huudat? kysyvät ne häneltä.

— Minä palan, palan!

— Kuka sinua poltti, poltti?

— Minä itse, itse, joka en koskaan kehrätä hyristele.

Tuo vastaus kuului niin tyhmältä toisten haltijain korviin, jotka muka ovat sangen leikikästä luontoa, että kauniin kehrääjän mies kuuli niiden nauravan ikäänkuin hullut, ulvovan, ilkamoivan ja ajavan rakastunutta tonttu-parkaa takaa.

Mies oli tästä mielissään, koska oli peljännyt saavansa koko haltija-joukon kimppuunsa; eikä hänen vaimonsa rakastunut tonttu uskaltanut enään uudestaan tulla hänen huoneeseensa.

Tästä normandilaisesta tarusta löytyy Berryssä jonkunmoinen toisinnos, joka on paikallis-olojen suhteen johonkin määrin muuttunut.

Tämän toisinnoksen haltijalla eli tontulla — taru ei tiedä tyyni sanoa mihinkä pahain henkien luokkaan se oikeastaan kuuluu — ei ensinkään ollut rakkautta mielessä. Pahan-ilkinen kuin piru ainakin, se ei muuta ajatellut kuin saada suututtaa villoja kehräävää vaimoa. Tämä haltija ei katsellut häntä hellästi, vaan sotki ja katkaisi häneltä langan voidakseen sill'aikaa, kun hän sitä paransi, puikahtaa leipä-hinkaloon varastamaan kakkuja, joita lapsia varten oli pantu säästöön.

Vaikka vaimo heti huomasi tämän viekkaan juonen, niin hän ei ollut mitään näkevinänsä, vaan tarttui hiljaan haltijan pitkään häntään, kiinnitti sen villalankaansa ja rupesi sitä rullalleen vääntämään.

Haltija ei heti sitä huomannut, koska se paraikaa oli toimessa syödä jäntystä juusto-kakkua suuhunsa. Mutta kun rullalle oli kiertynyt jo viisi kuusi sylvä sen häntää, niin se vihdoinkin tunsu sen ja

rupesi huutamaan:

— Voi häntäni! Häntäni!

Kehrääjä ei pitänyt tästä lukua, vaan yhä rukkiaaan polkien alkoi hän laulaa: "Pyöri, pyöri, pyöräseni!" niin väkevällä äänellä ja pitäen rukillansa niin suurta melua, ett'eivät toiset katolla väijyvät peikot kuulleet toverinsa valituksia ja kirouksia. Tämän oli pakko antautua, ja pahalaisen nimessä vanhoa, ett'ei hän enää milloinkaan tulisi tähän taloon käymään.

Muutamien tarujen mukaan kehrääjäin lankaa katkaiseva ja sotkeva haltija onkin naishenki, se on paha haltijatar. Lapsuudessani tunsin minä vanhan eukon, jolla semmoisissa tilaisuuksissa oli tapana sanoa: "Jopa haltijatar on käynyt täällä sotkemassa!" ja hän teki kädellään ristin-merkin manataksensa ja karkoittaaksensa tuota ilkeää haltiatarta.

Berryn satujen haltijoissa on sekä hyvän- että pahanluontoisia. Ne haltijat, jotka tallissa hevosia sukivat ja joidenka ruoskan huimauksia ja käskyjä talon rengit väliin kuulevat, ovat sangen viattomia olentoja, jotka ihmisen lähestyessä pakenevat. Samaa lajia ovat myös ne tontut, jotka laitumella ajavat hevosia takaa ja sotkevat niiden harjaa itsellensä polustimiksi, koska ne ovat liian pieniä pysymään hevosen selässä ja siitä syystä ratsastavat sen kaulalla. Koko niiden pahuus rajoittuu siihen, että ne toisinaan saattavat murteumaan tahi kuolemaan semmoisia tammoja, joilta otetaan harja, minkä ne ovat palmikoineet ja solmeilleet käyttäten itsensä.

Tontun lempi-hevosia nimitellään kihara-hevosiksi ja ennen muinoin niitä pidettiin muita hevosia parempina ja vireämpinä. Haltijan sukimat tammot pidettiin hyvinä siitos-eläiminä ja tuottivat hevoismarkkinoilla omistajalleen hyvän hinnan.

Vielä meidänkin aikanamme on monta ihmistä, jotka uskovat talli-tonttuin todella olevan olemassa. Jokainen keski-ikään elänyt mies, joka on hevoiskasvattamista harjoittanut, on sen nähnyt ja sitä niin vahvalla valalla vakuuttanut, ett'ei kenenkään sovi sitä epäillä.

Tätä tonttua ei tarvitse peljätä eikä vihata, koska ei se milloinkaan tee pahaa. Kaikki sitä kuvailevat samanlaisiksi. Se on vähälännän kukon kokoinen ja sillä on tulipunanen kukon-harjakin. Silmät ovat tullesta ja vartaloltaan on se varsinkin siro-kasvuisen pienen miehen näköinen, paitsi että sillä ihmiskynsien asemesta on linnun kynnet. Sen hännästä on eri tuumat; muutamit sanovat en olevan suljista; toiset taas vakuuttavat, että sillä on tavattoman pitkä rotan-häntä, jota se käyttää ruoskana pakoittaaksensa ratsuaan juoksemaan.

Pohjois-Ranskassa taas pidetään näitä lintu-kotolaisia varsinkin häijyinä, koska ne huviksensa vievät kulkevaisia eksyksiin. Marche-nimisessä maakunnassa ovat kaikki haltijat vaarallista ja ihmisiä vihaavaista laatua ja niiden toimi on vartioida suurien kivien alle kätettyjä aarteita.

Onneton se, joka uteliaisuudesta tai vielä pahemmin kunnianhimosta yön-aikana tulee makailemaan näiden kivien ympärille, jossa muinais-tarun ijäinen salaperäisyys vallitsee. Tontut ryntäävät heti hänen hevosensa kaulalle, paiskaavat hänet maahan ja pieksävät pehmeäksi.

Keinoja kuitenkin löytyy niitä vastaan, vaikka onkin rohjennut ruveta niiden tapoja ja mielijohteita tiedustelemaan. Tavallisesti ne ovat tyhmäisiä ja ainoastaan vaivoin voivat ne puhua ihmisen kieltä. Samoin kuin Normandien ja Bretagnen tontuilla, on niilläkin se tapa, että kaksi kertaa perätysten matkivat samaa sanaa voimatta sitä kolmatta kertaa lausua.

Muuan aarteiden hakija näki kerran lintu-kotolaisen, joka seiso i magneeti-kehässä ja hyppi hänen edesssä heikolla ja karkealla äänellä hänelle lakkaamatta hokien:

— Pyörrä pois, pyörrä pois!

Mies seisahtui äkkiä ja vastasi:

— Minä pyörrän, pyörin ja hyörin!

Tonttu ei tuota ymmärtänyt, vaan arvelen sitä joksikin manaukseksi, jota sen ymmärrys ei voinut käsittää, laski se miehen menemään ja hyppäsi kiville, jonka se saattoi niin nopeasti kääntymään ja pyörimään, että se iski tulta. Mies ei uskaltanut sitä lähestyä, ja vaikka hän pääsikin esteettä palaamaan, niin oli lintu-kotolainen kuitenkin häntä niin pyörittänyt ja helvetin-kiven ympärillä tanssittanut, että hän kotiin saapuessaan vieläkin pyöri ikäänkuin kiekko ja kaatui väsymyksestä ovensa eteen.

SUDEN-JOHTAJA.

Sata saat sa lammasta,
Kulkelevaa kangasta;
Tule kaunoiseni vaan
Siitä karjaa ottamaan.
— Enpä tule kanssasi,
Kyllä tunnen karjasi.
Kita liian suuri on,
Mene yksin onneton.

Maurice Sand'in keräilemiä.

Villiers, Paunay,
Rosnay, Saunay
Ovat neljä pitäjää,
Joiss' on monta tietäjää.

Näin sanotaan Brennen maakunnasta ja Berryn historioitsijat pitävät tätä nevaista maata sudenlumoja ja tietäjän luvattuna maana.

Luulo suden-lumoojista on levinnyt ympäri Ranskanmaata. Nämä ovat tuon kauan uskotun ihmis-susitarun viimeiset jäännökset. Meidän lapsemme lapsille kerrotut sadut eivät enää ole niin kummallisia eikä kauhistuttavia kuin ne, joita iso-äitimme meille tarinoivat. Minä en muista Berryssä kuulleet keski-ajan enkä muinais-ajankaan ihmis-susista puhuttavan. Mutta kuitenkin sitä sanaa siellä vielä kyllä käytetään, vaikka sen oikea merkitys on joutunut unhotuksiin.

— Ihmis-susi on noiduttu susi, eivätkä suden-lumoojat enää ole tuommoisia velho-joukkojen päälliköitä, jotka muuttuivat susiksi lapsia nielläksensä; vaan he ovat viisaita, salamietteisiä ihmisiä, vanhoja puitten-hakkaajia, viekkaita metsänvartioita taikka semmoisia, jotka ovat keksineet salaisen keinon todellisten susien lumoamiseen, kesyttämiseen ja johtamiseen. Ainakin he ovat tehneet ne itsellensä alamaisiksi ja voivat johtaa niitä mielensä mukaan.

Minä tunnen useita henkilöitä, jotka ovat kertoneet uuden kuun syntyessä nähneensä Valkosen Ristin tienhaarassa Soupison ukon, jonka liikanimi oli Démonnet, astuvan aivan yksistään pitkin askelein ja neljäntäkymmentä sutta jälessään.

Kaksi miestä, jotka itse ovat asian minulle kertoneet, näki muuanna yönä Chateauroux-nimisessä metsässä suuren joukon susia kulkevan puitten alla. Miehet pelästyivät ja kiipesivät puuhun, josta näkivät, miten pedot lähestyivät erään puunhakkaajan mökkiä ja asettuivat oven eteen, jossa ne rupesivat hirveästi ulisemaan. Puunhakkaaja tuli ulos ja astui niiden keskelle, puhutellen niitä oudolla kielellä, jonka jälkeen ne lähtivät pois, tekemättä hänelle mitään pahaa.

Tuo on talonpoikain kertoma juttu. Mutta kaksi rikasta herrasmiestä, jotka olivat saaneet hyvän kasvatuksen ja olivat sangen älykkäitä ja käytännöllisiä miehiä, on valallansa minulle kertonut, että he asuntonsa lähellä olevassa isossa metsässä, jossa he usein kävivät metsästävässä, olivat nähneet vanhan metsän-vartijan, jonka he hyvin tunsivat, seisahduttavan tien-ristiin ja rupeavan siinä kummallisella tavalla koikehtimaan.

Silloin menivät he piiloon pitääksensä häntä silmällä ja eipäs aikaakaan, niin näkivät he kolmekymmentä sutta tulevan juosten, joista yksi tavattoman iso loikki suoraa tietä lumoojan luo hänelle liehakoitsemaan. Tämä vihelsi, kuten koirille ainakin, ja kävi niiden edellä syvään metsään. Tuon kummallisen tapauksen näkijät eivät uskaltaneet häntä seurata, vaan palasivat pelästyneinä ja ihmetellen kotiansa.

Tämän kaiken he kertoivat minulle niin todenperäisellä tavalla, ett'en tiedä mitä siitä ajattelin. Minä olen maalla kasvanut ja olen niin kauvan uskonut kaikenmoisia kummituksia — joita tosin en ole itse nähnyt, vaikka olen kuullut muiden minun läheisyydessäni niitä nähneen — jotta minä en vielä nytkään osaisi sanoa missä todellisuus päättyy ja missä mielenkuvitus alkaa.

Tiedän kyllä, että petoja saadaan kesytetyiksi. Mutta onko mahdollista kesyttää vapaudessakin eläviä petoja? Ovatko nuo henkilöt, jotka yllämainitun tapauksen minulle kertoivat, nähneet yhtä aikaa samaa unta, taikka oliko tuo luultu velho huviksensa kesyttänyt kolmekymmentä sutta? Sen minun täytyy vaan varmaan uskoa, että he molemmat olivat nähneet tuon tapauksen, jonka totuuden he vakavasti takasivat.

Morvan'issa ovat viulunvinguttajat suden lumoojia. He eivät voi oppia soitantoa, ell'eivät lupaa itseään pirun omaksi ja usein heidän mestarinsa pieksee heitä ja lyö heidän soittimensa rikki heidän selkäänsä, jos eivät häntä tottele. Tämän maakunnan sudetkin, näet sen, ovat perkeleen alamaisia, eivätkä siis olekaan oikeita susia. Taru ihmisseurista on paremmin säilynyt täällä kuin Berryssä.

Noire'n laaksossa olivat säkkipillin ja lyyran soittajat velhoja vielä viisikymmentä vuotta takaperin. Nyt he ovat päässeet tästä pahasta maineestaan; mutta vieläkin kerrotaan soittajasta, joka oli niin taidokas ja eli niin jumalisesti, että pitäjän kirkkoherra antoi hänen soittaa kirkossakin rippi-leivän ylentämisessä. Hän osasi tietysti kirkollis-soitantoa, koska se kuului sen aikuisten soittajien musiikilliseen kasvatukseen, vaikka kirkkoherrat ani-harvoin vaan sallevat heidän sitä tehdä, heidän salaisten kujeidensa tähden, jotka niinkuin sanottiin eivät olleet kristillisintä laatua.

Saint-Août'n kuuluisa Julien, oli kuitenkin tästä kiellosta eroitettu ja hänen soitantoansa messun-aikana kaikki ihmiset ihmetellen kuuntelivat, niin että seurakuntalaiset hänestä ylpeilivät.

Kerta yöllä hänen palatessansa hääpidoista, joissa hän oli kolmena päivänä soittanut, tapasi hän kankaalla säkkipillin, joka soi ihan itsestensä; muutamat luulevat, että tuuli sitä soitti.

Kummastellen tuota kiiltävää hopea-pilliä, joka kenenkään kuljettamatta tuli hänen vastaansa, pysähtyi hän hämmästyen. Pilli meni hänen ohitsensa, ikäänkuin se ei olisi häntä nähnytkään ja soitti yhä soittamistaan niin ihanasti, ett'ei Julien koskaan ollut sen vertaista kuullut ja heti paikalla rupesi sitä kiihkeästi kadehtimaan.

Järjellisenä miehenä olisi hänen pitänyt astua tietänsä eteen-päin; mutta sen sijaan hän pyörsi ja rupesi seuraamaan säkkipilliä kuullakseen sitä ja oppiaksensa niitä nuotteja, jota se pelasi, ja joita hän ei harmikseen osannut.

Hän seurasi sitä alussa loitommalla ja sitte hiukan likempänä, kunnes vihdoin kävi niin rohkeaksi, että hyppäsi siihen kiinni ottamaan sitä; sillä nähdä noin kaunista ja hyvää soitinta omistajatta oli suurempi kiusaus, kuin ammattiansa rakastava soittaja voi kestää.

Mutta pilli nousi ilmaan ja jatkoi soittamistaan eikä hänen onnistunut sitä tavoittaa; mutta suuresti huolestuneena ja murheissaan palasi Julien kotiinsa.

Seuraavina päivinä kun häneltä kysyttiin minkä vuoksi hän näytti niin kipeältä ja tuskaantuneelta, vastasi hän:

— Yö-tuuli soittaa paremmin kuin minä; eikä ole mahdollista sitä nuottia opetella.

Kukaan ei ymmärtänyt, mitä hän tuolla puheella tarkoitti, mutta usein kuultiin hänen sittemmin soittavan uutta nuottia, joka ei ensinkään ollut niiden kaltainen, joita hän tahi muut tätä ennen olivat soittaneet; sillä hän aivan yksin meni kankaalle, josta hän päivän koittaessa sangen väsyneenä palasi pelaten yhä paremmin tuota outoa nuottia, jota ei kukaan ymmärtänyt.

Asia ilmoitettiin kirkkoherralle, joka käsketti häntä puheellensa ja sanoi:

— Minä tiedän että perkele rajusti vainoo ja kiusaa soittajia; minulle on ilmoitettu, että sinä öisin kulet semmoisissa paikoissa, joihinka sinulla ei ole mitään syytä mennä, ja että sinä näytät vaivatulta. Ota vaari itsestäsi ja muista, että totuus sanoo: "mimmoinen elämä semmoinen loppu!"

Julien näytti katuvan ja lupasi pysyä alallansa.

— Siinä teet oikein, vastasi kirkkoherra. Tyydy siihen taitoon, mikä sinulla on, äläkä pyri siihen tieteeseen, josta opitaan kankaan susia johtamaan.

Tämä tapahtui lauantaina. Seuraavana päivänä oli pidettävä suuri kirkollis-juhla, jossa Julien lupasi soittaa, niinkuin hänen tapansa oli.

Mutta aamulla lukkari tuli kirkkoherralle ilmoittamaan, että Julien oli yöllä tullut hänen vastaansa kankaalla soittaen epä-kristillisellä tavalla ja kuljettaen perässensä yli kolme sataa sutta, jotka lukkarin lähestyessä olivat paenneet.

Kirkkoherra käsketti Julien'in vieläkin tykönsä ja tutkisteli häntä. Mutta Julien ei antanut muuta selitystä kuin että lukkari kai oli ollut juovuspäissä.

Ja koska lukkari todellakin oli viinaan taipuvainen, niin kirkkoherra ei sen enempää ottanut hänen kannettaan korviinsa, vaan alotti jumalanpalveluksen.

Kun rippileipä oli ylennettävä, niin Julien rupesi soittamaan kirkollis-nuottiansa, mutta vaikka hänellä kenties oli hyvä aikomus tehdä sitä oikealla tavalla, niin hän ei ensinkään saanut nuottiin kiinni, vaan

soitti ainoastaan tuota tuulen opettamaa perkeleen laulua.

Tämä häiritsi kirkkoherraa ja ennenkuin hän rupesi rippi-leipää siunaamaan, polkaisi hän kolme kertaa jalkaansa laattiaan, saadaksensa tuota ilkeätä valitus-virttä vaikenemaan; mutta koska se ei auttanut, niin hän ajatteli, että Jumala kyllä itse parhaiten voi ylläpitää kunniansa ja ylentäen rippi-leivän lausui hän siunaussanat.

Samassa räjähti säkki-pilli Julien'in käsissä, tehden semmoisen jyrinän, että olisi luullut pirun siitä lähteneen, ja hän sai niin kelpo kolhauksen maksaansa, että hän pyörtyi ja kaatui kirkon lattialle.

Hän kannettiin kotiinsa ja sairastui kovaan tautiin. Mutta Jumalan armosta ja kirkkoherran neuvoista hän jälleen parani. Tämä kehoitti häntä luopumaan pahoista kujeistansa ja Julien tunnusti soittaneensa susille kankaalla.

Vaan tästä alkaen soitti hän niinkuin kristityn ihmisen tulee soittaa ja jätti sudet kulkemaan joko omin päinsä taikka muiden kirottujen soittajien seurassa.

Sanotaan sutten-lumoojain kiduttaneen häntä siitä, että hän muka olisi myynyt salaisuuden, joten he siis hänelle sitä kostaaksensa usein pieksivät häntä. Mutta hän kärsi heidän pahaa menettelynsä pitäen sitä hyvin ansaittuna syntyensä rangaistuksena ja sai hyvän lopun opetettuaansa säkki-pillin soitantoa lapsillensa, joiden hän varoitti hakemasta siinä enempää taitoa kuin ihmiselle on sallittu.

LE LUPEAUX

[Olemme tässä käyttäneet ranskalaisen alkuteoksen nimitystä, koska suomen kielessä ei löydy mitään siihen vastaavaa sanaa. Se merkitsee muutoin jotain kummitus-eläintä. Suomentajan muistutus.]

Charli kuuli usein sen äänen kun palasi kiviä louhimasta. — Tiedätkös, ämmäseni, tänä iltana se vielä seurasikin minua pitkin pensastoa ulvoen kuulle, kertoi hän vaimolleen astuessaan sisään; vaan minä itsekseni sanoin: "Ulvo sinä mieltäsi myöten, et sinä kuitenkaan saa minun kääntämään edes päätänikään sinua katsellakseni."

Maurice Sand.

Normandien ihmeiden kertoilija, jonka sanoihin me usein olemme viitanneet, puhui "kummitus-eläimestä" (siksi sitä Berry'ssä kutsutaan) Monthulén koiran johdosta, joka ilmestyi Sainte-Croix sur Aiziers-ninisen pitäjän asukkaille. Se ei tehnyt mitään pahaa, mutta ei antanut kenenkään lähestyä eikä koskea itseensä; eikä se mitenkään muutenkaan osoittanut häijyyttänsä kuin kiduttamalla koiranpenikoita, joita ei näillä seuduin voitu ollenkaan saada elämään.

Normandilainen taru kertoo, että tuo koira on ollut erään salaperäisen matkustajan oma, ja että Mouthulén maakartanon isäntä oli sen tappanut. Koiran omistaja etsi sitä kaikkialta ja tuli maakartanollekin, jossa vannottiin, että koira oli kuollut luonnollisella tavalla.

— Jos ette totta puhu, vastasi matkustaja, niin se piankin tulee tiedoksi!

Ja niin läksi hän matkoihinsa.

Siitä hetkestä saakka rupesi koira kummituksena tappajiansa vainaamaan. Kertoilija jatkaa näin:

— Huomattava on, miten tässä tarussa uusi taika-luulo ilmautuu; eläimelläkin luullaan olevan kuolematon sielu, koska se muka kuoltuansa voi ilmestyä samoin kuin ihminenkin.

Meidänkin maakunnassamme on sama taika-luulo yleinen. Eräältä kylässämme asuvalta vanhalla ämmältä katosi musta lammas, jonka hän luuli pahan-juonisen naapurinsa kuolettaneen myrkyllä tahi noitumisella. Se nyljettiin ja kuopattiin maahan, ja ämmä meni yö-levolle, mutta kuuli silloin vuohensa navetassa määkyvän ja jyryävän niinkuin siellä olisi jotain eriskummallista tapahtunut. Ämmä nousi vuoteeltansa ja ovea avatessaan näki hän mustan uuhensa pyrkimässä navettaan, jossa se ennen oli ollut vuohien kanssa.

Hämmästyksissään meni vaimo sisään ja sulki ovensa; mutta vuohi määkyi määkymistänsä. Vaimo rohkaisi mielensä ja meni sitä katsomaan. Tämä tapahtui kolme kertaa, kolmannella keralla vaimo taas näki lampaan yrittävän päästä navettaan, jossa vuohi tuli ovelle asti sitä kutsumaan luoksensa ja

hyväilemään. Mutta se ei ollutkaan muu kuin varjo; ämmä ei voinut käsin siihen tarttua kiinni ja kun navetan ovi avattiin ja vuohi tuli ulos, niin sekin määkyen etsiskeli ja meni jälleen sisään, ikäänkuin se olisi huomannut, että tämä oli vaan kummitus-näkö ja siis siihen tyytynyt.

Minä olen kuullut kerrottavan eräästä harakasta, jonka omistaja, Iso-Gothe, oli paikkakunnan taitavimpia noitia. Tämä harakka oli oppinut puhumaan ja kaikille ohitse meneville se loukkaavalla tavalla matki kaikki panettelemiset, jotka oli kuullut emännällensä kerrottavan.

Muutamat nuorukaiset suuttuivat vihdoin, kun kuulivat tuon häijyn linnun ilmoittavan heidän pieniä salaisuuksiaan, ja väänsivät siltä pään poikki. Iso-Gothe ennusti, että he pian tulisivat tuota tekoa katumaan ja kuoli itse vähän aikaa sen jälkeen.

Ei kukaan häntä kaivannut paitse hänen vanha veljensä, Iso-Jean ukko, joka ei ollut mikään paha mies, mutta joka niin usein oli vuoteen omana, että tuskin kukaan enää häntä näki taikka tunsu. Molemmat vanhukset ja harakka kuolivat viikon kuluessa.

Kuolemaansa saakka Iso-Jean ukko yhtä hyvästi tai yhtä huonosti kuin ennenkin täytti lukkarin toimituksensa. Mutta vallankumouksen jälestä, jolloin jumalanpalvelus melkein unohtui, rajoittui hänen toimensa siihen, että hän piti vaan kirkon avaimet tallessaan ja soitti kolme kertaa päiväänsä Angelusta.

Tämä soittaminen ei ollut mikään velvollisuus; mutta pitäjäläiset olivat tottuneet kuulemaan kirkonkelloa, joka ilmoitti heille ajan-kulun ja sentähden olisivat he paheksuneet, jos lukkari olisi laiminlyönyt soittamisen. Ja koska hän pitkällisen sairaloisuutensa vuoksi oli liian heikko vuoteesta nousemaan, niin hänen sisarensa, Iso-Gothe, joka kuolinpäiväänsä saakka pysyi terveenä ja reippaana, soitti Angelusta veljensä puolesta. Sanotaan tämän hänen sisarensa olleen niin jumalattoman, että hän, vanhaa kelloa soittaessaan, teki kaikenlaista saastaisuutta kirkossa, johonka ei kukaan uskaltanut häntä seurata.

Oli miten oli, mutta niinä muutamina viikkokausina, jotka vanhan lukkarin kuoltua kuluivat, ennenkuin uusi ennätettiin määrätä, soi kirkonkello itseksensä, mutta ei enää kolmasti päivässä, vaan joka ilta auringon laskiessa, vaikk'ei ketään oltu nähty kirkkoon menevän. Ainoastansa vanhan harakan nähtiin kirkontornissa lentelevän ja kun par'aikaa epäiltiin, oliko tuo sama harakka, jonka kylän pojat olivat tappaneet ja tunkiolle heittäneet, niin kuultiin kuinka se heikolla, karkealla äänellään rupesi kertomaan jokaisen salaisuuksia, pelkäämättä ja mieliä katsomatta solvaten miehiä ja vaimoja, nuoria ja vanhoja. Ja siltäpä nyt saatiin kuulla semmoisia asioita, jotka toisia huvittivat ja toisia suututtivat.

Pahinta oli, ett'ei tietty, millä kurin päästäisiin tuosta pahalais-harakasta erilleen, kun ei kenenkään mieleen voinut johtuakaan luettaa messuja sen sielun puolesta.

Asia siis pysyi semmoisenaan, kunnes uusi lukkari otti kirkon haltuunsa, ja koska hän oli Jumalaa pelkääväinen mies, joka oikealla ajalla luki rukouksensa ja soitti kelloansa, niin tuo paha henki pian katosi eikä kello enää totellut muita kuin sitä, jolla yksin oli oikeus sitä soittaa.

Juttu haaveellisesta ja panettelevasta harakasta johtaa mieleemme le lupeux'in, joka on peräti toista laatua kuin ihmis-suden eri lajit. Le lupeux on kummiteleva henki, jonka luonnon salaisuuksia ei koskaan ole voitu tarkoin selittää ja joka ilmestyy eri tavalla eri seuduissa. Se kuitenkin tiettään siitä, että Brennen maakunnan äärettömillä lakeuksilla pitää se pääasuntoansa. Siellä on suunnattomia lampia, joista jokaisella on eri tarunsa, ja joissa elää nuo suuret, kuumetauteja tuottavat käärmeet, jotka ovat likintä sukua cocadrilleille. Viime mainitut tulevat matalan veden aikana näkyviin, mutta niitä ei saada karkoitetuiksi muulla kuin kuivattamalla soita, joissa ne maailman alusta saakka ovat oleskelleet.

Eräs ystäväni, joka oppaan seuraamana kiersi maata sitä tutkiaksensa, kuuli kerran iltapuhteella äänen, joka oli melkein kuin ihmisen ääni, iloisella taikka pikemmin leikillisellä tavalla useimpia kertoja väliin yhdeltä, väliin toiselta taholta kuiskaavan:

— Ah! Ah!

Tutkia tirkisteli ympärilleen, mutta ei huomannut mitään, vaan sanoi matkakumppanillensa:

— Tuopa vasta ihmettelee! Meitäkö se oudoksuu?

Opas ei vastannut mitään. He pitkittivät matkaansa tuolla autiolla lakeudella, jossa latvoitut ja karsitut puut muodostuivat mitä kummallisimmiksi jättiläishaamuiksi kuun valaisemaa taivaanrantaa vastaan. Tuo heikko, lempeä ääni seurasi matkustajia, ja joka kerta kun ystäväni osoitti kummastustansa, sanoi se niin iloisella ja pilallisella tavalla ah! ah! ett'ei hän voinut olla nauramatta ja vihdoin vastasi sille:

— Noh, mitä sitte?

— Olkaa vaiti, Jumalan tähden! sanoi opas pusertaen hänen käsivarttansa ja suurella hartaudella tehden ristinmerkin; älkää sille puhuko ja älkää olko sitä kuulevinanne. Jos vielä kerran sille vastaatte, niin me olemme hukassa!

Ystäväni, joka hyvin tiesi talonpoikaisen kansan tuumat, ei enää vastannut näkymättömälle pilkkaajallensa, joka vihdoin väsyi heidän äänettömyyteensä ja jäi heistä.

— Ehkä se on joku yö-lintu, kenties tarha-pöllöjen sukua? arveli matkustaja.

— Kyllä kai! vastasi opas, vai lintu! Aluksi se pilkkaa ihmistä, nauraa hänelle, eksyttää häntä, vieden hänet muassansa, mutta vihdoin sitten suuttuu se häneen ja silloin upottaa se hänet johonkuhun lätäkköön.

Tuommoisia tuo viekas le lupeux-niminen paha henki, muka, tekee, ja joskus sen nähdään istuvan jossakussa köyrystyneessä puussa, siitä syystä, näet sen, että se itse on kiero, se on pahan-juoninen ja turmelusta rakastavainen.

Semmoiset ihmiset, jotka ymmärtämättömyydestä ovat sitä kuunnelleet ja seuranneet, ovat kaikki saaneet sitä katua. Väliin se kertoo hauskoja tai häijyjä juttuja, väliin hirveitä tai lystillisiä ämmän juoruja, mutta aina silloin, kun siltä on uteliaisuudesta kolme kertaa kysytty: "Mitä sitte? tai mitä tarkoitat?" niin silloin alkaa se lörpötellä ikäänkuin harakka, huvittaen kuulijaa kummallisilla ja hävyttömillä seikkailuksilla, luvaten toimittaa hänelle tilaisuuden saada salassa kohdata rakastettuansa, sillä tavoin yllyttäin hänen pahoja himojansa tai aviollista luulevaisuuttansa. Ja joka vaan kerran on joutunut sen ansoihin, hän ei taukoa sitä kuuntelemasta ja kysymästä, kunnes se on johdattanut hänet jonkun vaarallisen lammen rannalle, missä se sanoo hänelle:

— No, katsoppas nyt!

Kysyjä kumartuu silloin katsomaan tuohon haaveelliseen kuvastimeen, jossa hän todellakin näkee kuvautuvan semmoista, joka liikuttaa hänen mieltänsä; mutta kamala paholainen syöksee hänet silloin veteen ja kun kuolema sulkee hänet kylmään syliinsä, kuulee hukkuva sen iloisella, petollisella äänellä hokevan veden päälle kumartuvan puun oksalta, jolle se heti kiipee:

— Ah! Ah! Tuossa nyt näet mitä minä tarkoitan!

Châtren piirikunnassa ei ainoastaan eläimet käy kummittelemassa, vaan vielä huonekalutkin. Siihen aikaan kun Briantes'n hovissa vielä asuttiin, tapahtui siellä merkillisiä kummittelemisia. Erään epäileväisen talonpojan, joka oli hovin hoitajana, ja jonka teki mieli tutkia noita salaisuuksia, täytyi luopua yrityksestään. Linnan korkeimmassa kammiossa oli vanki-koppi, josta yön aikana kuului hirmuista melskettä, eläinten ääniä, ihmisten voitotuksia sekä tuulenpuuskaa, jotka sammuttivat kynttilät. Ne olivat niitten ihmisten ja eläinten sieluja, joita hugenot-rosvot sekä saksalaiset ratsumiehet armahtamatta olivat tällä valta-tiluksella surmanneet. Mutta noina rauhattomina aikoina oli vielä huonekalujakin lyöty pirstaleiksi ja heitetty ulos akkunoista sekä viskattu mullin mallin, josta syystä nyt kuului tavatonta ritinää ja ratinaa näkymättömistä esineistä, jotka kuuluivat vierivän alas portaita, uhaten musertaa kaikkea tiellänsä.

Yllämainittu linnanhoitaja, joka oli jonkun aikaa vahingoitsematta kestänyt noita vaaroja, luuli jo itsensä niistä vapaaksi; mutta eräänä ehtona hänen markkinoilta palatessaan kun hän astui hovin kyökkiin levätäkseen ja lämmitelläkseen siellä, niin tuoli, jolle hän kävi istumaan, kääntyi jalat pystyssä häntä vastaan ja kun hän haki toista myöntyväisempää, niin kaikki mainitussa kyökissä olevat tuolit ja lavitsat rupesivat liikkumaan, antaen hänelle semmoisia kolhauksia, että hänen täytyi väistyä ja paeta varsinkin kun paistinvartaat ja kyökki-veitsetkin alkoivat ottaa osaa taisteluun ja ajoivat häntä takaa keskelle pihaa.

Josta johdonmukaisesti voi päätätä, että hengettömilläkin kappaleilla on sama oikeus tavallansa parkua ja valittaa kuin kiirastulessa olevilla sieluillakin, ja ett'ei niitä saa pilkata enemmän kuin muitakaan kummituksia.

KALA-LAMMIKON MUNKKI.

Te, jotka auringon laskussa matkustatte rahkasoiita pitkin, varokaa tuota pitkää munkkia,

joka äkkiarvaamatta kaihlukosta nousee. Lähtekää pakoon ja älkää kuunnelko hänen kirotuita puheitansa!

Maurice Sand.

Eräänä sunnuntaina Jeanne ja Pierre olivat sattuneet viivähtymään Etangs-Brisses-nimisen lammikon tienoilla. Se ei ole mikään hupainen seutu, ei ainakaan ehtoolla. Metsän läpi kuljettua matkustaja saapuu suurelle ihan hedelmättömälle ylängölle, jossa ei muuta löydy kuin kahitaa ja hietaa sekä isoja vesilätäköitä, jotka sade-aikana yhtyvät järveksi, jonka pohja näyttää aivan mustalta.

Ennen muinoin, niin taru kertoo, on paha munkki, joka viinapäissä aikoi kulkea pientä veden peittämää polkua, hukunut lammikkoon aaseineen päivineen. Aasin, joka ei eläissään ollut tehnyt mitään pahaa, ei sittemmin enää kuultu kiljuvan, mutta irstainen munkki tuomittiin siihen rangaistukseen, että hän yhä uudelleen tulisi kärsimään viimeisten hetkiensä kuoleman-tuskaa, niin kauvan kuin Etangs-Brisses-lammikossa löytyisi yksikään pisara vettä. Mutta vaikka viljelykset vuosittain raivaavat uusia aloja näiden lampien rannoilla, niin vesi niissä ei kuitenkaan näy rupeavan kuivamaan; siis munkin rangaistus kestää vielä nytkin ja tulee kestämaan, Jumala tiesi kuinka kauvan!

Jeanne tunsu aivan hyvin tuon lammikon pahan maineen, mutta Pierre ei tahtonut tuota uskoa vaan teki siitä pilkkaa. Hän vieläpä esti Jeanneakin sitä ajattelemasta puhumalla kaikenlaisia asioita, jotka tytön mielestä muka olivat hauskoja kuunnella. He olivat kihlatut ja palasivat juuri kaupungista, jossa olivat käyneet ostamassa kankaita sekä silkinauhoja ja muita hääpukuun kuuluvia koristuksia. He kävelivät vieretysten pitäen toisiaan pikkusormesta kiinni niinkuin kihlatut ainakin, kunnes huomasivat olevansa äsken mainitulla kapealla polulla, jalat lieteeseen vajonneina. Edellisenä päivänä oli paha rajuilma saattanut lammikon paisumaan, niin että se oli kohonnut yli reunojansa.

— Sinä viet minua väärään, sanoi Jeanne sulhaselleen, minä tiedän ett'ei tämä ole oikea tie.

— Odotappas jahka tiedustelen missä ollaan, vastasi Pierre. Kas kummaa, jopa aurinkokin on laskenut ja revonkorret näyttävät ihan mustilta, ett'ei niitä voi toisistaan erottaa. Jää sinä hetkeksi tähän, niin minä menen katsomaan kuinka täältä päästäisiin pois.

Jeanne oli väsyksissä; hän istui ruovokkoon ja katseli taivasta, joka oli keltaisen ruskean kirjava. Hänen mielensä kävi murheelliseksi, vaikk'ei hän itsekään olisi osannut syytä siihen selittää.

— Jos nyt olisi täysi yö, niin minä en suinkaan uskaltaisi jäädä yksistäni tähän pahaan paikkaan, johon munkki muinoin hukkuu. Jospa Pierre ei vaan eksyisi tuohon katalaan kaislastoon!

Jeanne katsoi hänen mukaansa niin kauvan kun saattoi, vaan kun hän ei enää voinut häntä erottaa, rupesi koko hänen ruumiinsa pelosta värisemään.

Äkkiarvaamatta näki hän suuren sorsa-parven pauhaten lentävän ylös siltä puolen lammikkoa, missä hän oli, ja kohoten varpaillensa näki hän Pierren, joka palatessansa huvikseen heitteli kiviä veteen peljättääksensä toisia lintuparvia, joita jo pimeän tullessa joukottain kokoontui lampeen.

Astuen hänen luoksensa sanoi Pierre:

— Me olemme oikealla tiellä ja jos emme mutaa pelkää, niin pääsemme vallan hyvin kulkemaan. Mutta salli minun huoata hetkinen, sillä minä olen rientämällä kulkenut eikä tämä seutu toki liene niin kirottu, ett'ei täällä sopisi levähtää.

— Sehän vallan hullua, jos pidät tämän paikan hupaisena; ainakin minun on täällä ikävä ja aika on käynyt pitkäksi. Lepää nyt pian, että ennen yötä pääsisimme täältä pois.

Käytyään Jeannen viereen istumaan, sanoi hän:

— Etkö luule, että aika minulle kulkiessani on käynyt pitkäksi? Ainakin minusta tuntuu niinkuin en kahteen vuoteen olisi sinua halannut.

— Älä turhia! vastasi tyttö. Eihän puoltakaan tuntia ole kulunut siitä kun viimein minua syleilit.

— Entä sitte, sydänkäpyseni, eihän siinä mitään pahaa!

— Enhän minä olekaan sitä sanonut; menemmehän pian naimisiin!

— No, hyvä se; salli minun nyt vielä syleillä sinua kerran tahi seitsemän kertaa.

Jeanne salli hänen yhden kerran sitä tehdä, sanoen että siinä oli kyllä. Hän ei tuota miksiäkään synniksi katsonut, mutta hän tiesi että vaikka talonpoikaisille kihlatuille onkin luvallista kaikkein nähden toistansa syleillä, niin ei ensinkään ole soveliasta yksinäisyydessä tämmöistä tehdä, niinkuin ei

myöskään kahden kesken oleskella semmoisissa paikoissa, missä ei ihmisiä kulje.

Pierre, jolla oli tarkka soveliaisuuden tunto, niin että hän kaikissa tilaisuuksissa osasi käyttäytyä oikealla tavalla, oli mielissään kun näki Jeannen vakavuuden; ja ainoastaan sen takia hän väliin käyttäytyi liian rohkeasti, että Jeanne häntä siitä hiukan lyödä mäjähyttäisi, mikä aina suuresti häntä miellytti, koska se, niinkuin jokainen tietää, on suuri luottamuksen ja rakkauden merkki.

Hetkisen aikaa kaikessa kunniallisuudessa näin kiisteltyänsä, rupesivat he tulevaisuudesta haastelemaan, joka myös on suuri hauskuus semmoisille, jotka elämänsä yhdessä aikovat viettää. Siinä he sitte istuivat yhä uudelleen luetellen vähäisiä varojansa ja ajatuksissaan rakentaen itselleen uutta tupaa ja istuttaen sen ympärille pientä somaa puutarhaa.

Niinkuin jo sanoimme, niin tuo ei ollut muuta kuin "tuulen tupia", koska nämä nuoret olivat ihan köyhät ja ainoastaan utteralla työnteolla he jotensakin taisivat tulla toimeen.

Mutta silloin ääni, jota Pierre ei kuullut, rupesi puhumaan Jeannelle Pierren äänellä, samalla kun toinen ääni puhui Pierrelle ihan niinkuin Jeanne, vaikka se ei ollutkaan Jeanne, joka ei edes sitä kuullutkaan. Näin he luulivat toisensa sanovan semmoista, jota he eivät ollenkaan sanoneet; ja tietämättänsä mitenkä se oli käynyt, huomasivat he olevansa riidassa.

Jeanne nuhteli Pierreä laiskuudesta, soimaten häntä siitä, että hän muka liian usein kävi kapakassa ja Pierre puolestansa syytti Jeannea kiekaillemisestä sekä ylöllisestä koristelemisen halusta.

Asia päättyi niin, että molemmat purskahtivat itkuun ja siinä he sitte istua jörrittelivät mitään toisillensa sanomatta.

Mutta nyt tapahtui jotain kummaa. Sillä vaikka ei kumpikaan heistä enää puhunut eikä kumpikaan nähnyt toisensa liikuttavan huuliansa, niin molemmat kuitenkin yhtä aikaa kuulivat sangen tohisevan äänen, joka puhui sammakon tahi metsä-sorsan tavalla ja mitä ilkeintä puhetta.

— Mitä siinä suuttuneina istutte, koska voisitte käyttää yön yksinäisyyttä hyväksenne. Hulluja te olette kun vielä viikon odotatte ennenkuin uskallatte vapaasti rakastella toisianne.

Tiedätkö mikä hulluus avioliitto on? Se on työnteko, vaiva, riidat, suru lapsista ja leivättömät päivät. Käyttäkää siis tilaisuus, viattomat kuin olette! Jo kolmantena päivänä häitten jälkeen te itkette, ell'ette tappele! Näittehän jo miten kävi, kun tulevaisuudesta ja talouden hoidosta rupesitte keskustelemaan, että heti toisiinsa suutuitte! Elämä on mitätöntä ja viheliäistä, älkää muuta luulkokaan; sitä nauttiaksemme meidän tulee unhottaa velvollisuuksiamme ja huvittaa itseämme vapaasti. Lempikää siis toistanne ja käyttäkää nykyistä hetkeä, sillä sitä ette voi saada takasin ja naituanne te ette saa tuta muuta kun sortamista ja tappelusta ja nuoruuden kukkasista teille jää jällelle ainoastaan piikit ja karvaat hedelmät.

Jeanne ja Pierre olivat hyvin peloissaan. He pitivät toisiansa kädestä ja likistellen itseänsä toinen toiseensa, he eivät uskaltaneet hengittääkään. Jeanne ei ymmärtänyt mitä tuo paha ääni puhui hänelle. Sanat soivat hänen korviinsa ikäänkuin joku hullu perkeleen messu, mutta Pierre, joka oli enemmän kokenut, kuunteli ehkä peloissaan ja ymmärsi melkein kaikki.

— Ääni on ruma, sanoi hän, siinä me olemme samaa mieltä, mutta sanat eivät ensinkään ole hulluja ja jos minua uskoisit, niin sinäkin niitä kuuntelisit.

— Minä en ollenkaan huoli ovatko sanat rumat vai kauniit, vastasi Jeanne. Ne peljättävät minua, vaikka en niistä mitään ymmärrä. Täällä on joku, joka tekee meistä pilkkaa, kun kahden kesken olemme jääneet tänne sopimattomalla ajalla. Menkäämme heti täältä pois. Tuo olento tuolla, olkoon se elävä tai kuollut, ei tarkoita meille muuta kuin paha.

— Eihän toki; hyväpä se meille tarkoittaa, koska se säälii tulevaa kohtaloamme, ja jos sinä yrittäisit oikein ymmärtää mitä se sanoo —

Ja Pierre, joka tunsikin miten piru häntä kiusasi, tahtoi estää Jeannea pois menemästä ja paha henki jo hetken luuli olevansa voitolla.

Mutta noille pahoille hengille ei ole sallittu oman mielensä mukaan vahingoittaa hyviä kristityitä. Irstainen munkki, kun huomasi, että Pierren omatunto harhaantui, niin yritti hän yhä voittaa hänen sieluansa, ja rupesi karkealla äänellään laulamaan:

— Tulkaa, tulkaa, lapsukaiseni! Tässä ei tarvita vihkiäisiä, ei vaksi-kynttilöitä eikä vieraita miehiä. Jos pappia olette vailla, niin kyllä minä osaan oikeat sanat lausua. Laskekaa polvillenne eteeni, niin saatte Belsebubin siunauksen.

Näin sanoen, nosti munkki ylös vedestä suurta, musta-päähineellä peitettyä päätänsä.

— Paetkaamme! huusi Jeanne. Tuossa karkaa suuri saukko meidän päällemme.

— Ei niinkään, vastasi Pierre, kyllä minä sen kepilläni karkoitan.

Mutta kummastuessaan ja katsoessaan veteen tuota ilmiötä nähdäkseen, näki hän munkin palavat silmät, hänen partansa täynnä imu-matoja ja sammakoita sekä hänen kokonaan mädänneen ruumiinsa, hänen kuivettuneet jalkansa sekä hänen kaksi pitkää käsivarttansa, joista vaahto ja loka valui ja joita hän heilutti ikäänkuin siipiä kihlattujen pään ylitse, heitä muka perkeleelle uhratakseen.

Ja vaikka Pierre ei ollutkaan pahimpia pelkureita, niin pelästyi hän kuitenkin nähdessään kuinka munkki suureni suurenemistaan, kunnes ulottui melkein pilviin saakka, vinkuen ja naristen ikäänkuin voitelematon tuulimylly, pötki jo pakoon kuin jänis, vetäen Jeanne-parkaa muassansa. Jeanne, joka oli hämmästyksestä melkein puolikuolleena, jalat kastuneina ja hiukset hajalla leuhottain, riensi sen enempää käskyä odottamatta tietä eteenpäin minkä jaksoi. Näin juoksivat he kotiinsa, kertaakaan taaksensa katsomatta ja ainoatakaan sanaa toisilleen lausumatta.

Viikon päästä sitten he kirkossa vihittiin, eivätkä olleet noudattaneet ilkeän munkin kehoituksia. Kummitus-munkin sanotaan tästä näin huonosti onnistuneesta apajastaan niin suuresti hävenneen, jotta pitkä aika kului ennenkuin hän taas uskalsi tulla näkyviin ihmisiä syntiin kiusaamaan.

Luulo joulupukista, joka vaikeroiden ja uhoillen käy ympäri kolkuttamassa yöllä ihmisten oville ja päivän tullessa katoaa hirveästi ulvoen, oli muinoin niin yleinen, että se oli tullut sananparreksi. Ja melkein kaikissa Ranskan maakunnissa tämä luulo pysyi kauvan eleillä. Monta tämmöistä tarua irstaisista munkeista on olemassa ja vieläpä papeistakin, jotka muka olivat rikkoneet siveyden-valansa. Noin kaksikymmentä vuotta takaperin ei löytynyt monta pappilaa, joissa ei kiirastulessa olevia sieluja muka olisi käynyt vieraisilla ja harvapa maakirkko, jossa ei pappi-vainaja päivän koittaessa olisi hämmästyttänyt ihmisiä pitämällä tuota mainiota sovinto-messua, jota hän ei milloinkaan saanut loppuun asti luetuksi, ell'ei elävitten joukossa löytynyt jotakuta hyväntahtoista ihmistä, jolla oli kylliksi rohkeutta lausua hänelle "amen."

LUPINIT.

[Tällä sanalla, jota ei ranskalainen akatemiakaan ole ottanut sanakirjaansa, on siis vaan aivan yksipuolisesti paikkakunnallinen merkitys. Koska suomen kielessä ei löydy mitään siihen vastaavaa, niin käytetään tässä alkuteoksen ranskalaista sanaa. Suomentajan muistutus.]

Lupinit ovat kummajais-eläimiä, jotka yön-aikana seisovat pystyssä pitkin kivi-aitoja ja seiniä ulvoen kuulle. Ne ovat sangen pelkurimaisia ja jos joku lähestyy, niin ne pakenevat huutaen: "Robert on kuollut! Robert on kuollut!"

Maurice Sand.

Hämärän aikana ja varsinkin kuutamolla on vaarallista kauvan katsella isoja valkoisia kiviseiniä. Voisipa tapahtua, että niissä tulisi näkemään *lupinin*. Normandiassa samoin kuin useammissa muissakin maakunnissa tämä kummitus-eläin kävelee pitkin viinipuutarhan aituuksia; tietämätöntä on kuitenkin missä tarkoituksessa, jos ei se tee sitä estääkseen lapsia viini-rypäleitä varastelemasta. Sekin siis kuuluisi noiden suojelus-haltijain lukuun, joiden samoin kuin muidenkin palvelevien tonttujen alku johtuu niistä kotijumalista, joita muinais-ajassa palveltiin.

Olihan mikä oli, mutta ainakin tämä kummajais-eläin on sangen inhoittava näöltään, että voipi säikähdyksestä vaikka kuolla, jos katselisi sen kivi muureilla kuvastavaa muotoa.

Kreikkalaisilla ja Roomalaisilla oli ilomielinen kuvatus-voima, puissa, vesissä ja niityillä oli heillä muka ihanaisia jumalia. Kolkko keski-aika on synkistytännyt kaikki nämä leppeät ilmestykset. Mutta vaikka katoolis-usko ei ole pystynyt niitä perinjuurin hävittämään, niin on se kumminkin rumentanut ne muuttaen niitä piruiksi ja järjettömiksi eläimiksi, saadakseen niinmuodoin ihmiset kääntymään näkyväisten esineiden palvelemisesta.

Kuitenkaan ei ole kenenkään onnistunut tehdä kaikkia näitä haltijoita inhottaviksi eli vahingollisiksi, joten siis suuri osa niistä on pysynyt viattomana. Siinä kuitenkin on jo kyllä, että ne on saatu pukeutumaan outoon ja inhoittavaan muotoon, joka estää niitä ihmisiä viettelemästä.

Lubinit ovat tätä heimokuntaa. Ne ovat suru-mielisiä uneksivia ja tyhmiä henkiä, jotka seisovat pitkin hautausmaiden kivi aitoja ja viettävät aikaansa puhumalla keskenänsä outoa kieltä.

Muutamissa seuduissa syytetään niiden tunkeutuvan kirkkomaihin, joissa ne järsivät ruumiin-luita. Siinä tapauksessa kuuluisivat ne ihmis-susien lukuun ja silloin pitäisi niitä oikeastaan sanoa *lupineiksi*. Mutta lubinit lauhduttavat tapojaan samalla kuin nimeänsäkin. Ne eivät tee mitään pahaa, vaan pötkivät pakoon, jos vähintäänkin hiiskettä kuulevat.

Kuitenkaan ei ole hyvä ruveta niitä puhuttelemaan. Ne ovat kuin muinaistarun Robert le Diable ja muut Robertit salaperäistä luontoa ja ovat kenties rangaistukseksi ja nöyryttämiseksi saaneet hirveän ja peljättävän muodon.

Ovatko ne Rabelais'n kuuluisien lubin-veljeksien ja ihmis-susien jälkeisiä? Lieneekö niin harrasta sana-opillisten tiedustelemisten tutkijaa, joka rupeaisi sitä tutkimaan?

En tiedä olivatko nuo *lupinia*, joidenka kanssa Saint-Vault'in pieni kyttyrä-selkä räätäli oli ottelussa. Ainakin muutamat seikat hänen kertomuksessansa sitä todistaisivat.

Se seuraa tässä semmoisena, kuin minä olen sen ymmärtänyt.

Bretagne ei ole ainoa maakunta, joka olisi pieniä kyttyrä-selkä räätäliä kasvattanut. Meidän tienoilla ja joka paikassa luulisin jokaisella maanviljelykseen kykenemättömällä raajarikolla olevan joku muu ammatti ja kentiesi se, jolta puuttuu voimia lapion käyttämiseen, on sitä taitavampi neulan pitelemisessä.

Eräänä ehtona kun meidän kyttyrä-selkä räätäli kulki pitkin hautausmaan aitausta, näki hän joukon piruja, jotka ilmestyivät inhottavien eläimien haahmossa ja olivat mustien koirien tai susien näköiset. Selvyuden tähden tahdomme kutsua ne lupineiksi, varsinkin koska niitä ei ole meille erityisellä nimellä mainittu.

Olivatko nämä eläin-pirut tavallisuutta rohkeampaa laatua vai oliko räätäli niiden mielestä niin ruma, ett'eivät luulleet häntä oikeaksi ihmiseksi, sitä en voi sanoa; mutta ainakaan ne eivät paikalta liikahaneet, vaikka räätäli kävi niiden ohitse, vaan katsoivat häntä palavilla tulipunaisilla silmillään avaten rumia kitojaan, joista lähti niin haiseva henki, että räätäli oli siitä tukehtumisillaan.

Mutta koska hän oli suuresti peloissaan eikä hänen sopinut pyörtyäkään, kun, näetsen, oli ehtinyt puolen rivin ohitse, ennenkuin niitä huomasikaan ja hänellä niin muodoin olisi ollut yhtä pitkä matka palata kuin eteenpäinkin käydä, niin hän ei uskaltanut tukkia nenäänsä vaan kulki selkä vielä tavallistansa väärempänä niiden ohitse.

Tämäpä vasta oli piruille mieliksi, koska luulivat, että räätäli tuolla tavoin tahtoi niitä tervehtiä, mutta koska ne eivät olleet tällaiseen kunnian-osoitukseen tottuneet, niin ne kaikki heti rupesivat ylpeilemään, pistivät ulos kielensä ja heiluttivat häntäänsä niinkuin koirat ainakin, joka luultavasti on joku tyytyväisyyden ja ylpeyden osoitus.

Räätäli yritti tätä tapausta kertoa; mutta hänen naapurinsa pilkkasivat häntä, arvelleen että hänessä kyllä olisi miestä ajamaan itse perkelettäkin pakoon, koska muka oli sitä vielä rumempi.

Räätälin tarvitsi kerran päiväistä aikaa mennä eräasen vähän matkaa kylästä olevaan karja-taloon, mutta koska hänen olisi täytynyt palata hautausmaan sivutse, niin hän olisi mielellään jäänyt taloon yöksi. Mutta isäntä nauraa hohottaen sanoi:

— Ei suinkaan! Semmoista poikaa ei uskalleta laskea taloon, missä naisia on olemassa; enhän minä tohtisi levossa nukkua kun tietäisin sinun olevan niin lähellä tyttöjäni. Jos pelkää yksin täältä mennä, niin joku pojistani saa sinua seurata. Ota kuitenkin ensin lasillinen viiniä, sillä kun neulasi ei liiku, niin kielesi sen sijaan käy huvittavalla tavalla, että on oikein hauska kuunnella sinun lörpötyksiäsi.

Todella olikin räätäli puhelias ja sangen hupainen. Viini oli hyvää ja näin hyvässä seurassa hän unohti ajan juoksun, että kello jo oli kymmenen illalla, kun rupesi lähtöä tekemään; mutta silloin ei enää ollut kuka olisi häntä seurannut, sillä kaikki pojat jo nukkuivat ja hän puolestansa niin oli viinistä virkistynyt, ett'ei enää pelännyt yksin lähteä matkalle.

Pelkäämättä hän saapui hautausmaahan saakka, rohkaisten itseään sillä, että eilen-iltainen tapaus kenties oli ollut vaan unennäköä ja toivoen ett'ei hän viinin kirkastamalla silmillään tulisi näkemään valkoisella kiviaidalla mitään muuta kuin kuun luomia puitten-varjoja, joita yö-tuuli liikutteli.

Mutta aivan kuin eilen illalla näki hän nytkin lupinein seisovan pystyssä, kiviaitaan nojaten.

— Kas sitä! virkkoi räätäli itsekseen, tuossa ne kumminkin vielä ovatkin! Ei auta mun kuin rohkaista

mieltänsä. Jos ne eivät tee muuta pahaa kuin eilen, niin enhän minä tuosta kuole!

Ja hän alkoi viheltää laulua ajatellen, että nuo eläimet siitä vallan ihastuisivat ja taas osoittaisivat hänelle kohteliaisuuttansa pistämällä ulos kieltänsä ja heiluttamalla häntäänsä.

Mutta tämä vihellys ei yhtään niitä huvittanut, vaan näytti päinvastoin saattavan niitä levottomiksi, sillä yksi niistä erosi tovereistaan ja vaikka räätäli koetti kiiruhtaa, niin se neljällä jalalla rupesi häntä seuraamaan haistellen häntä sillä tapaa, kuin koirain on tapa haistella toisiansa, tietääksensä tulisiko heistä vihollisia vai hyviä ystäviä.

Sitte tuli toinen joka teki samaten ja kolmas ja neljäs ja kaikki muutkin, yksi toisensa jälestä; niin että räätäli hänen ehdittyään hautausmaan ohitse oli kaikki nuo eläimet kintereissänsä kiinni, ja koska hän ei tietänyt tahtoivatko ne häntä syödä tahi kunnioitta, niin hänen sääriänsä rupesi väristyttämään, että ne tuntuivat vallan hermottomilta.

Tietty on ett'ei hänen enää tehnyt mieli viheltää eikä laulaa.

Kuitenkin hän yhä käveli eteenpäin, koska oli kuullut sanottavan, ett'eivät nämä eläimet mene ulommaksi hautausmaata, jossa niillä oli tapa viettää öitään, eikä hänellä enää ollut muuta kuin viisi kuusi askelta astuttavana, kun ne kaikki asettuivat hänen eteen päin, seisoen kahdella jalalla, haukkuen ja vimmassaan näyttäen suuria, keltaisia hampaitaan, että hänen sydämensä oli pelvosta pakahtua.

— Laskekaa minut kulkemaan, hyvät herrat, sanoi räätäli parka tuskissaan. Kosk'en minä tee teille mitään pahaa, niin ei teidänkään pitäisi minua ahdistaa.

Vaan lupinit mörisivät mörisemistään ja vieläpä kiljuivatkin ikäänkuin jalopeurat. Näyttipä siltä, kuin ihmis-ääni olisi saattanut niitä levottomiksi ja härsyttänyt niitä vihaan.

Mutta räätälin mieleen johtui äkkiä uusi ajatus:

— Älkää minua toki syökö, hyvät herrat, sanoi hän. Minä olen laiha ja ilkeä niinkuin itse näette! Jos säästätte minua, niin minä vannon että huomenna tuon teille tänne niin lihavan lampaan, että jo sitä nähdessänne huulianne nuoleskelette.

Heti paikalla lupinit sanaakaan sanomatta astuivat neljälle jalalleen ja räätäli lähti juoksemaan kertaakaan taaksensa katsomatta.

Hän heittäytyi pitkäkseen vuoteellensa pelvosta vallan kankeana ja sairasti viikon päivät kuume-
tautia, pääsemättä vuoteelta liikahtamaan ja luuli hourauksissaan näkevänsä miten sudet tahi raivoisat koirat ajoivat häntä takaa, niin että eräänä ehtona täytyi pappia noutaa koettamaan saada häntä taltumaan.

Mutta kun pappi oli häntä ripittänyt ja torunut, että pelokkuudesta oli luvannut hyvän lampaan noille saastaisille piruille, kuului räätälin huoneen ympäriltä hirveää ulvontaa. Kyläläiset eivät tosin nähneet itse *lupineja*, sillä ne eivät olisi uskaltaneet lähestyä semmoista paikkaa, missä seurakunnan pappi oleskeli, vaan räätälin huoneen seinälle ilmautui noiden hirvein eläinpirujen varjot niin selvästi, että katsojain hiukset kauhistuksesta nousivat pystyyn ja veri heidän suonissaan jähmettyi. Sanotaan tämän tapahtuneen, kun kuu oli pilvessä, ja niin selvään, kuin olisi maalattua kuvaa katsellut, nähtiin *lupinein* varjojen muodostuvan räätälin ja naapuritalojen huoneitten päädylle, jossa ne liikkuivat, hyppivät, raappivat maata ja pureskelivat toisiansa.

Tuo tapahtui joka ilta koko viikon, niin että kaikki kyläläiset ja itse pappikin olivat vallan peloissaan.

Vihdoin räätäli, joka ei ensinkään ollut tyhmä mies, ja joka huomasi, että pirut tässä olivat rumaamassa, päätti itse panna niille ansoja, kosk'ei papinkaan manaukset mitään vaikuttaneet noihin ruumiittomiin olentoihin.

Hän lainasi siis hyvän, lihavan lampaan ja ehtoolla hän satoi sen ovensa eteen, pyydettyänsä pappia olemaan vihki-vesineen varoillaan ja kaikkia naapureita ottamaan siunatuilla kuulilla ladatut pyssyt mukaansa ja piileskelemään hänen puutarhansa pensastoon, rupesi hän nyt sillä tapaa saattamaan lammasta määkymään, että näytti sille viheriäistä lehteä, joka oli lampaasta niin kaukana, että ei se voinut sitä saada.

Kuullessaan tämän eivät *lupinit* kauvemmin voineet itseään hillitä, vaan läksivät hautausmaan aidalta ja tulivat juosten ikäänkuin sudet huoneen lähelle, jossa niitä niin kelpolaililla otettiin vastaan, että niiden kaikkein oli pakoon lähteminen paitse yksi vanha naaraspiru, joka sai kuulan sydämeensä ja kaatui maahan ihmisen äänellä huutaen:

Kuu on kuollut! Kuu on kuollut!

Ei ole koskaan saatu tietää, mitä se tuolla tarkoitti, jos ei sitä, että sen otsassa oli valkoisen kuun kuva, ja että sitä ehkä piru parvessa siitä syystä kuuksi nimitettiin. Siltä leikattiin pää sekä käpälät poikki ja ne naulattiin Saint-Vault'in hautausmaan portille, jossa niitä kauvan aikaa nähtiin. Sitten eivät eläinpirut enää ole uskaltaneet siellä ilmautua.

JUOKSEVA HALTIATAR.

Tuonaan minä tapasin hyvän haltijattaren joka korkeasta iästään huolimatta, juoksi kuin hurja.

— Niinkö teidän on kiire lähteä täältä pois, hyvä rouva Haltiatar?

— Voi! älkää toki siitä minulle puhukokaan, vastasi hän. En ole muutamaan sataan vuoteen käynyt teidän pikku maailmassanne enkä enää voi siitä mitään ymmärtää. Minä olen tarjonnut kauneutta tytöille, uljuutta pojille, viisautta vanhoille, terveyttä sairaille ja rakkautta nuorisolle, sanalla sanoen: kaikkea mitä hyvä haltijatar voipi ihmiselle tarjota, vaan kaikki kieltävät ottaa sitä vastaan. "Onko teillä kultaa ja hopeaa?" kysyvät he kaikki; "emme me muusta pidä väliä." Sentähden minä lähden pakoon, sillä pelkään että pensasten ruusut alkavat pyytää minulta tiamantti-koristuksia, ja että perhoset rupeavat vaatimaan vaunuja ajakseen niissä niittyjä pitkin!

— Emme suinkaan, hyvä haltiatar, huusivat nauraen ruusuiset, jotka olivat kuulleet haltijattaren soimauksia: onhan meillä yökaste-helmiä lehdillämme.

— Ja meillä, lausuivat perhoset leikkikäästi, on kultaa ja hopeaa siivillämme.

— Kas tuossa ainoat järjelliset olennot maan päällä, sanoi haltiatar ja läksi.

VANHOJEN AIKOJEN MUISTOJA.

Nuoruutemme aikana eli kaivattu ystäväni, Laisnel, valkoverinen, pitkä, pulskea mies, joka ei paljoa puhunut eikä koskaan ääneensä nauranut. Hän näytti kärsivällisyydellä katselevan meidän melskeisiä kisojamme, vaikka hän itse tosiaankin iloitsi niistä enemmän kuin kukaan muu ja osasi pitää ilollisuuttamme voimassa hymyillänsä taikka joillakuilla sopivilla ilveilyssanoilla, jotka merkittävästi kuvasivat naurumme ja puheemme esineitä.

Ensi katsannolla ei kukaan vieras olisi huomannut tuota vähä-arvoisen ehkäpä ujonkin-näköistä miestä. Vaan muutaman hetken kuluttua hän jo olisi ihmetellyt sitä loistavaa neroa ja syvää ivaa, joka ilmautui hänen harvinaisissa lauseissaan ja sanonut itsekseen, että tässä oli mitä etevin äly, joka tietämättänsä ja tahtomattansa tuli ilmi.

Laisnel katosi yht'äkkiä paristamme tulematta koskaan takaisin. Hän nai nuorena ja muutti vaimoneen kolmen peninkulman päässä olevaan somaan maakartanoon, jossa hän istutti itselleen kauniin puutarhan. Minä kävin siellä kerran häntä tervehtimässä, mutta en nuhdellut häntä hänen laiskuudestaan, joka esti häntä meillä käymästä. Hän oli, näetsen, sitä luontoa, että vähinkin hämmennys tahi muutos hänen työtoimissaan tahi puvussaan tuntui hänestä tuskalliselta.

Elämä, jota hän nyt vietti, oli hänelle mieleistä. Ollen ylen käytännöllinen tieto-viisas, oli hänellä, näet sen, se mieli, että ihmisen ei pidä lähteä sieltä pois, missä hänen on hyvä olla. Kuitenkaan ei häntä sopinut itsekkäisyydestä syyttää, koska hän teki työtä meidän kaikkein edestä.

Minä jo silloin tiesin hänen olevan vaiheitten ja tarkkojen tiedustelemisten toimesta ja hän olikin niistä jo julkaissut joitakuuta osia eräässä seudun sanomalehdessä. Hän pitkitti sittemmin tutkimuksiaan tuolla tyvenellä mielellä, jota hän joka asiassa osoitti. Hänen kuollessansa minä en tietänyt oliko hän täydentänyt työnsä; kenties hänen ylellinen kainoutensa oli estänyt häntä sitä julkaisemasta. Mutta Monsieur de Chair'n huolesta hänen perheensä on julkaissut kaksi kelpo nidosta "*Taika-luuloja ja kansan taruja keski-Ranskasta*". Tämän kirjan nimi: "*Muinaismuistoja ynnä kansallis-taruja ja tapoja verrattuina nykyajan tapoihin ja taruihin*" selittää selvästi kirjan koko sisällyksen. Monessa eri maakunnassa on tuota asiaa keskusteltu; mutta, mitä harvoin nähdään, sisältää tämä kirja sen, mitä se

ilmoituksessa lupaa ja vielä enemmänkin, sillä se on täydellinen ja tavattoman runsas-aineinen tieteilijä: se on sellainen työ, jonka ainoastaan se voi toimittaa, joka on koko elinaikansa vapaatahtoisesti elellyt tutkintonsa esineiden keskellä ja silminnähtävästi joka päivä ja joka hetki niitä tutkinut ja heti niihin sovittanut oman syvän tietonsa.

Hän oli yksi niistä neljästä tai viidestä oppineesta, jotka perinpohjin osasivat meidän talonpoikaiskieltämme. Tietämätöntä tosin on nyt jo, onko tuota kieltä enää olemassakaan, sillä nykyinen rahvas on unohtanut kielensä ja vanhukset, jotka sitä selvään puhuivat, ovat jo kuolleet.

Tämä on varsinkin ikävää, sillä Berry'n ranska oli erityistä laatua, se oli sangen vanhaa ja pysyi kauvan muuttumattomana. Siinä oli tuhansia omituisuuksia ja monta ihanuutta, joita ei muualla tavata ja semmoisia sopivia ja outoja lauseita, joihin ei nykyisessä ranskankielessä löydy mitään verrattavaa.

Laisnel de la Salle rakasti niin suuresti tuota kieltä, että hän vaan sitä käyttäessään oli täydessä neron voimassaan. Se oli hänelle myös suureksi hyödyksi siinä suhteessa, että hän sen kautta tutustui talonpoikaisen kansan kanssa ja oppi perinjuurin ymmärtämään kaikkia sen aatteita, taikaluuloja ja muinaistaruja. Mutta hän ei tyytynyt ainoastaan runoilijan eikä taideniekkan toimeen, vaan hän tahtoi historiallisella siteellä yhdistää kaikki nämä erityiset paikkakunnalliset omituisuudet yleisiin näitä kohtia koskeviin selityksiin.

Nykyinen ajatustapa ihmiskunnan historiasta otti viime vuosisadalla pitkän askeleen eteenpäin. Sotiessansa taika-luuloja vastaan olivat järkeis-oppineet ylönkatsottaviksi ja hyljättäviksi tuominneet kaikki talonpoikaiset taikaluulot, ajattelematta että ne olivat tärkeä osasto aatteiden historiasta. Uusi oppikunta, jonka hengen herrat Littré, Renan ja muut ylevät kirjailijat ovat meille selittäneet, on vaikuttanut sen, että nykyaikaan olemme oppineet tarinoiden historiasta tutkimaan itse ihmiskuntaa, koska kansantarut osoittavat jokaisen eri aikakauden ajatustapaa.

Kuta vanhempia aikoja tutkimme, sitä isompaa valtaa saapi taru, kunnes se yksin on ensimmäisten aikakausien historiana. Se yksin kuvaa meille tuon alkuperäisen ihmisen, joka näyttää järjen puolesta niin huonosti varustetulta, mutta jolla sen sijaan on tavaton milt'ei määrätön mielikuviutus. Tuo kuvatusvoima se on, joka häntä herättää älylliseen elämään ja joka on alusta saakka estänyt ihmistä vallan villiytymästä. Hän ei olisi voinut pysyä ihmisenä, ell'ei olisi itsessään tallentanut jotain perikuvaa, joka oli sitä suunnattomampi, kuta tuntemattomammat luonnon la'it olivat hänelle. Näin ymmärrettynä eivät aaveet eivätkä ihmeenkään ole paljasta petosta. Kummitus-näöt ovat hyvin varmoja tunnusmerkkejä ihmisen luonteen laadusta, ja kansan unelmat ovat myös inhimillisiä toimituksia, joidenka salassa pitäminen peruuttaisi historian tarkoituksen.

Tietämätöntä on, lieneekö tuommoisten luulojen ja kummitus-näköjen katoaminen meidän aikanamme surettava. Jos runollisuus ja kuva-aisti sen kautta ovat hävinneet, niin voipi itseään lohduttaa sillä, että järjellisyys ja taito ovat samassa määrässä lisääntyneet. Se on ainakin Monsieur Laisnel'in luulo, kuitenkin olisi varsinkin tarpeellista keräillä noita kansantaruja, jotka runoilijoita ja historioitsijoita paitse haihtuisivat entisyyden yöhön; ja tämä työ, taidolla toimitettuna, on sangen tärkeää arvoa eikä tarujen kauneus ja hauskuus voi tämän työn yksivakaisuutta vähentää. Vaan tämän työn paras ansio on sukunimien tutkistelemisen ja muinais-tarujen selittäminen. Terävällä ja vähimpiäkin yhtäläisyyksiä huomaavalla järjellä on Laisnel de la Salle suuresti valaissut keski-Ranskan ensi katsannolla kummallisia ja mielettömiä kansanluuloja. Hän on osannut suuremmaksi osaksi sovitella niitä kaikkein muiden maiden muinais-jumalanpalveluksiin ja niinmuodoin osoittanut niiden järjellistä ymmärrystä, jonka puutteessa ne ensi-katsannossa näyttävät olevan. Hänen kirjansa on siis suuresti hyödyllinen ja viehättävä sekä Berry'n että joka maakunnan ja kaikkien maiden oppineille, sillä ei meillä liene ainoatakaan kansantaruja, jolla muualla ei olisi jotakuta vastinetta sekä yhteisestä lähteestä johtunutta nimeä.

Guéret'in kirjastonhoitaja. Monsieur Bonnafour, on myös piirikunnassaan tiedustellut taika-luuloja ja tällä vuosisadalla on jo ennenkin Berry'ssä ollut uskollisia muinaistarujen kerääjiä. Niiden esimerkkiä olisi kaikkialla noudattaminen ja kiireemmässä muodossa, sillä vanhukset, jotka muistossaan ovat säilyttäneet noita vanhoja taruja, kuolevat kuolemistaan: *kuollut ajaa kepiää*, eikä nykyinen nuorisoin enää sumuisina syyshehtoina saa nähdä tonttuja eli haltijoita taikka Celtein, Kreikkalaisten, Roomalaisten, Intialaisten, tahi Saksalaisten kummajais-eläimiä.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RANSKALAISIA KANSANSATUJA JA TARINOITA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set

forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and

the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation

requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.